

DISCLAIMER

**Het waterbeheerplan
Waterkoers 2016 – 2021 is een
digitaal plan.**

**Deze analoge versie moet
gezien worden als een
verzameling teksten die
digitaal verbonden zijn.**

<http://www.waterschaponline.nl/hdsr>



**WATERKOERS
2016-2021**

[KLIK HIER OM VERDER TE GAAN >>](#)

WATER IN BEWEGING

[CONTACTINFORMATIE + ZOERFUNCTIE KLIK HIER >>](#)



**WATERKOERS
2016-2021**

[KLIK HIER OM VERDER TE GAAN >>](#)

WATER IN BEWEGING

[CONTACTINFORMATIE + ZOERFUNCTIE KLIK HIER >>](#)

Water(schap) in beweging

Samen werken aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving.

Water is een belangrijke pijler van een veilige, gezonde en prettige leefomgeving. Vanuit die achtergrond werkt Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden aan bescherming tegen overstromingen, een gezond grond- en oppervlaktewatersysteem en het zuiveren van afvalwater. Wij doen dit samen met u en voor u.

Onze koers leggen we eens in de zes jaar vast in het wettelijk instrument *waterbeheerplan*. Ons waterschap stelt zich flexibel op in de aanpak en daarom maken wij geen *plan* voor zes jaar dat enkel over *beheer* gaat; geen *waterbeheerplan* maar onze *Waterkoers 2016 – 2021*. We stellen ons flexibel op en laten daarbij bewust ruimte voor initiatieven uit de samenleving. We werken deze koers jaarlijks uit in onze plannen, begroting en uitvoering.

In deze nieuwe *Waterkoers* leest u over onze omslag in denken: van 'zorgen voor' naar 'samen doen'. Wij hopen dat onze *Waterkoers* op inspirerende wijze beweging brengt in de samenwerking met een ieder die werkt aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving. Ik nodig u van harte uit om samen met ons deze beweging te maken!

Dijkgraaf Patrick Poelmann

Inspraak

Wilt u reageren op *Waterkoers 2016-2021*: het ontwerp-waterbeheerplan van de Stichtse Rijnlanden? Dan kunt u tussen 2 december en 13 januari 2016 uw inspraakreactie geven. Wij nodigen u van harte uit om te reageren wanneer u kansen ziet om samen te werken, of aanknopingspunten met werkzaamheden en plannen van collega-overheden. Natuurlijk kunt u ook reageren als u het niet eens bent met onze koers.

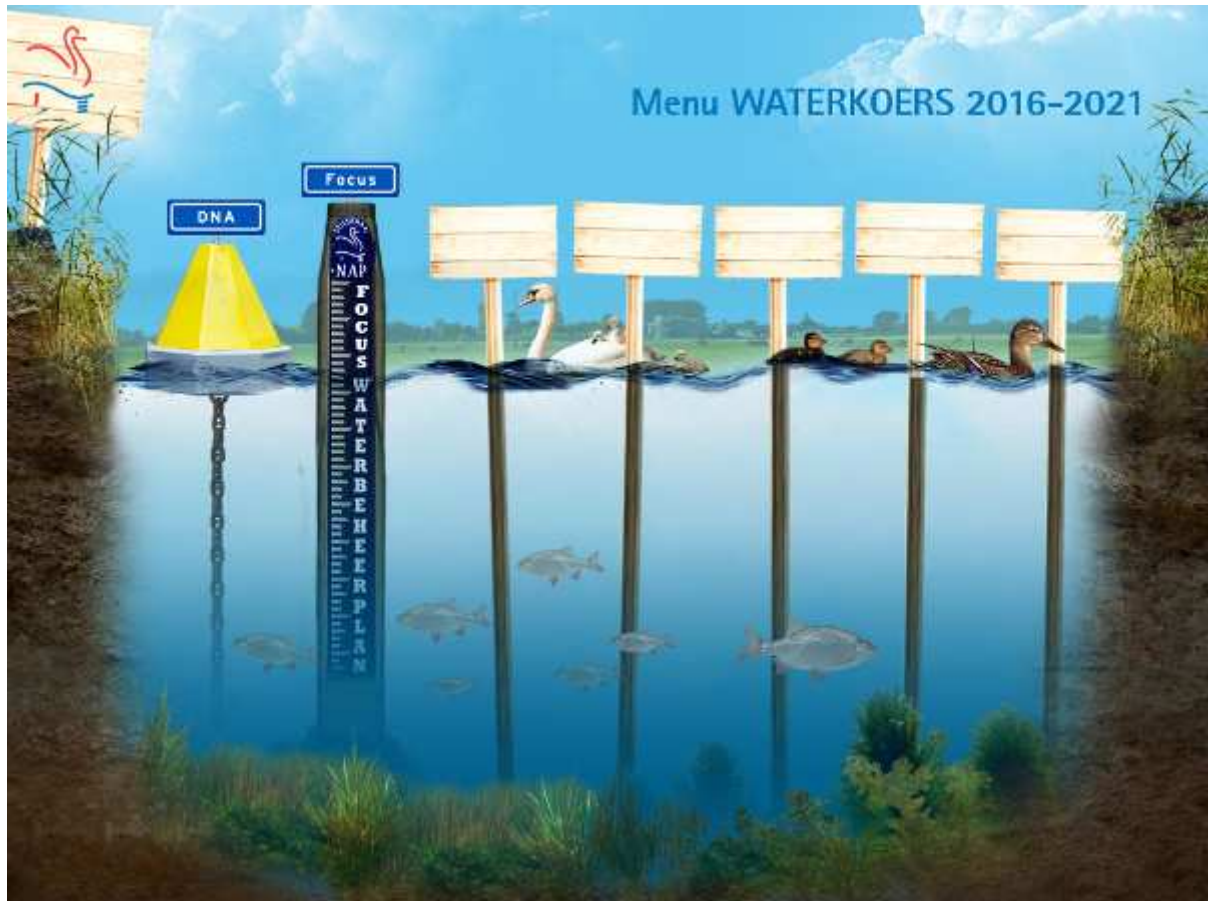
Wij ontvangen uw reactie bij voorkeur digitaal. Dit kan eenvoudig via de knop 'Reactie / inspraak' die u vindt op alle inhoudelijke pagina's van dit ontwerp-waterbeheerplan. Na het invullen van uw gegevens kunt uw reactie direct online versturen.

Ook kunt u een e-mail sturen aan post@hdsr.nl, of een schriftelijke reactie geven door een brief te richten aan Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, o.v.v. Inspraak WBP, Postbus 550, 3990 GJ Houten.

Vervolg procedure na inspraak

Na afloop van de inspraakperiode van dit waterbeheerplan stelt het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden een inspraakrapport op. Hierin staat in hoeverre de inspraakreactie heeft geleid tot aanpassing van het plan. U krijgt een bericht van ons wanneer het inspraakrapport gereed is, zodat u kunt bekijken wat we met uw reactie hebben gedaan. Het algemeen bestuur van de Stichtse Rijnlanden stelt het eventueel aangepaste Waterbeheerplan vervolgens vast in het voorjaar van 2016.

[Sluiten](#)



Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden


Martijn Jongens

Postbus 550, 3990 GJ Houten

T: (030) 634 67 00

E: post@hdsr.nl

W: www.destichtserijnland.nl

[Klik hier om te zoeken](#) 



DNA van De Stichtse Rijnlanden

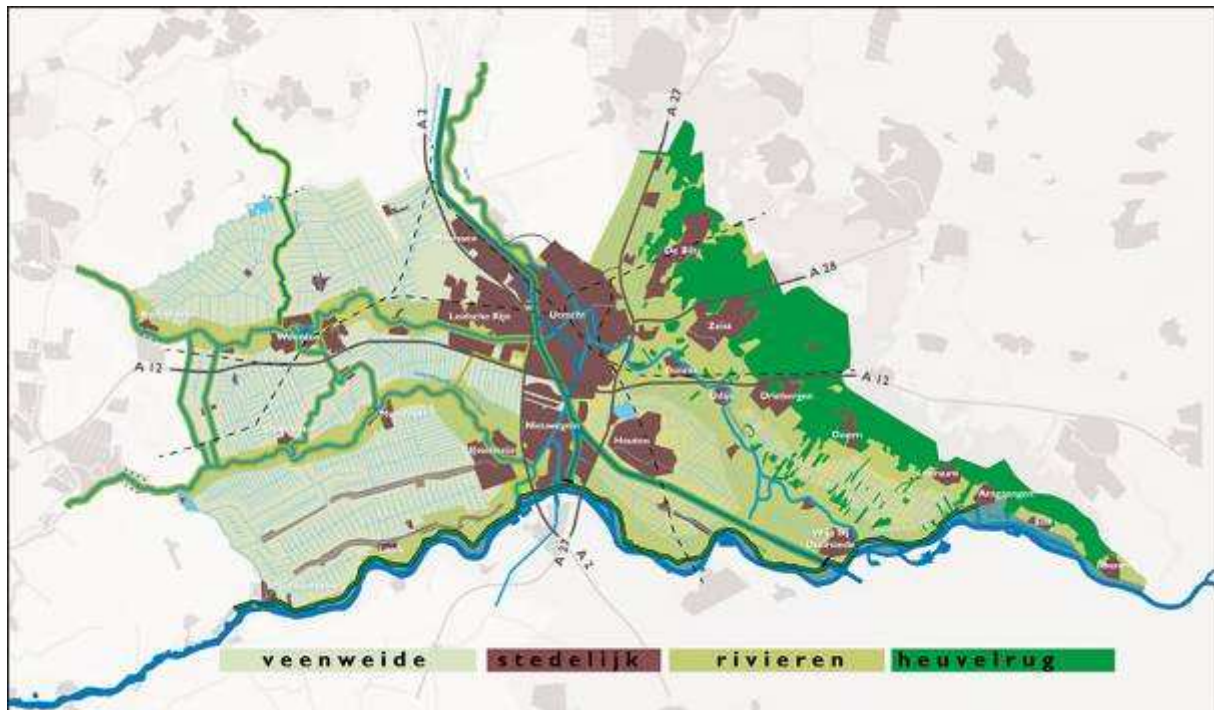
Aangenaam kennis te maken!

Wij zijn De Stichtse Rijnlanden: uw [waterschap](#) (filmpje) met een heel divers beheergebied. Van de hoge zandgronden op de Heuvelrug waar het water diep in de grond zit, via de voormalige moerassen in het Langbroekerweteringgebied, het kleinschalige rivierengebied van de Kromme Rijn, het stedelijk gebied van Houten, Utrecht en Nieuwegein naar de twee verschillende veenweidegebieden in de Lopikerwaard en het Oude Rijngebied rondom Woerden. Deze verschillende gebieden hebben hun eigen dynamiek en zorgen voor heel afwisselend werk aan water.

Lange tijd *zorgden we voor veilige dijken, droge voeten en schoon water*, maar deze slogan past niet meer in de huidige tijd. Wij willen samen werken aan *leven met water* voor een veilige en gezonde leefomgeving. Hiervoor zetten wij al onze talenten in. We zetten ons met toewijding en passie in voor goed waterbeheer.

We maken hierbij de omslag van *we zorgen voor...* naar *samen met....* We leven ons in in de behoeften van de samenleving en stellen ons coöperatief en open op. We voelen ons verantwoordelijk voor goed en kostenbewust waterbeheer en geven ruimte om daar samen aan te werken zodat we ook in de toekomst kunnen leven met water.

Dat is uw waterschap: [Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden](#)!

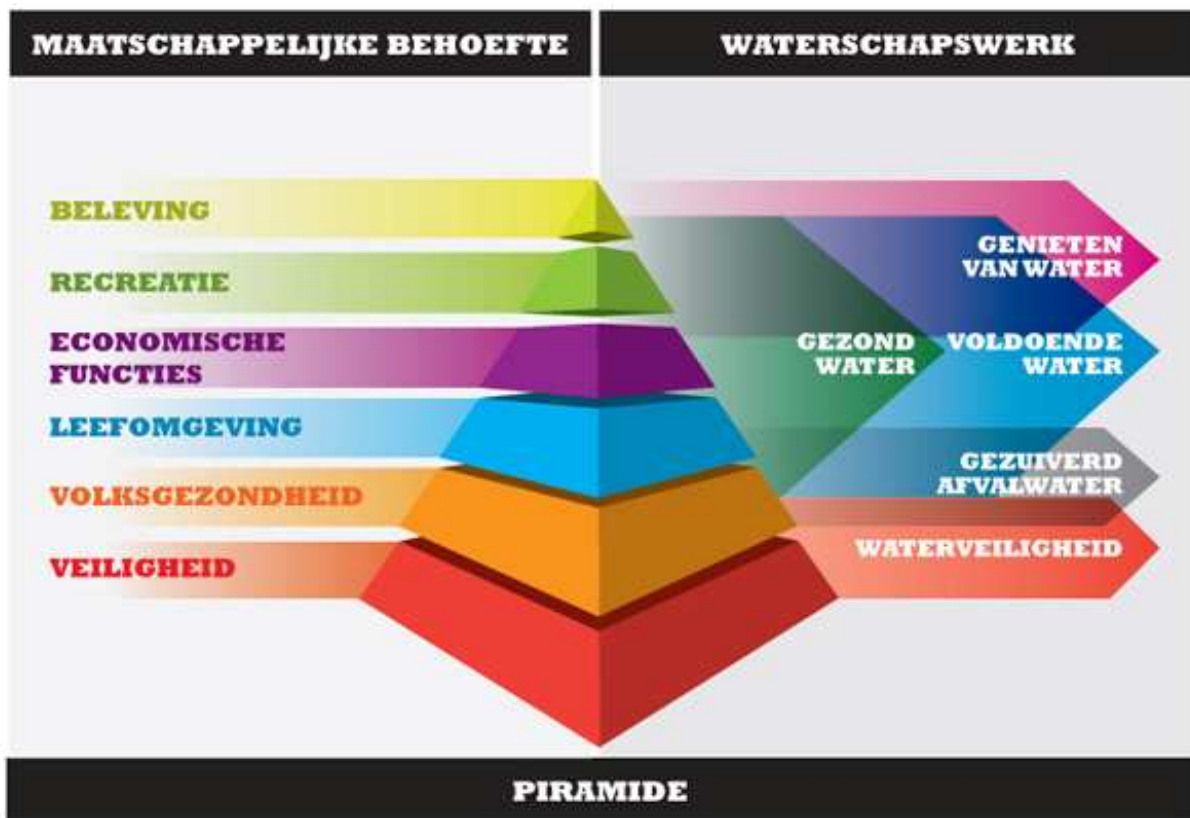


De Piramide van De Stichtse Rijnlanden

Waterschapswerk in perspectief

Water kent veel gebruiksvormen en dient veel verschillende maatschappelijke behoeften. Om alle behoeften te kunnen bedienen, onderscheidt het waterschap de thema's: waterveiligheid, gezuiverd afvalwater, voldoende water, gezond water en genieten van water. Elk thema heeft te maken met een of meerdere maatschappelijke behoeften. Met zijn Piramide (zie figuur) zet De Stichtse Rijnlanden het waterschapswerk in een maatschappelijk perspectief.

De Piramide geeft weer waarom het waterschap aan al deze waterthema's werkt. Het geeft focus op dat wat moet en dat wat mag. De Piramide is vooral ook een middel voor gesprek met de partners in het gebied. De Piramide geeft symbolisch de prioriteiten in het waterschapswerk weer: *van overleven naar genieten*.



Perspectief waterschapswerk: ruimte, keuze, kosten

Van kaders naar bewegingsruimte

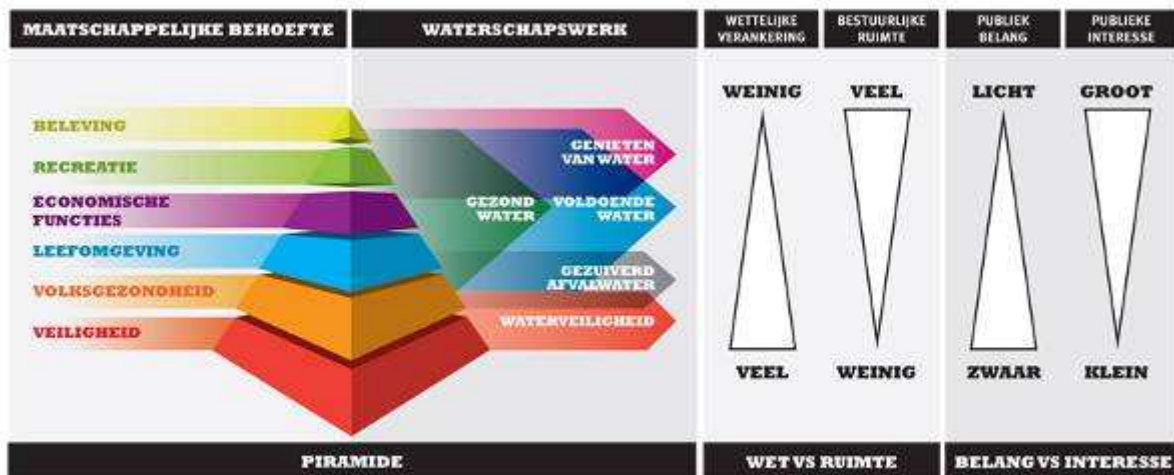
Naast perspectief op het waterschapswerk laat de Piramide ons nog meer zien. De Piramide verwijst zowel naar de wettelijke verankering als naar de bestuurlijke ruimte, maar ook naar het publieke belang en de publieke interesse.

De basis van de aandacht en inzet van het waterschap ligt voor een deel vast in wetten en verordeningen van rijk en provincies. Er zijn bijvoorbeeld duidelijke kaders hoe veilig een gebied tegen overstromingen moet zijn. Ook de normen voor de zuivering van afvalwater ten behoeve van de volksgezondheid zijn door hogere overheden vastgesteld.

Zo liggen ook de doelen voor gezond en voldoende water deels vast in landelijk en provinciaal beleid. Echter, hoe hoger in de Piramide hoe minder vaste kaders, hoe meer bestuurlijke beleidsvrijheid en meer ruimte voor lokale belangenbehartiging. Bovenin de Piramide staan onderwerpen die niet wettelijk zijn gereguleerd, zoals aandacht voor cultuurhistorie, recreatie en visstandbeheer. Deze onderwerpen komt het waterschap met enige regelmaat tegen in zijn werk. Het zijn onderwerpen waarvoor doorgaans veel publieke interesse voor bestaat.

De figuur toont de tegenstelling:

- wettelijke verankering versus bestuurlijke ruimte
- publiek belang versus publieke interesse.



Het waterschapsbestuur maakt keuzes

Het waterbeheer voor een goed leefbaar gebied is deels wettelijk verankerd. Het waterschap kan hierbij wel beslissen over de aanpak en zijn rol. Daarnaast wordt het waterschap steeds vaker betrokken bij gebiedsprocessen, waarin gevraagd wordt om met oplossingen te komen voor opgaven die tussen publiek en privaat belang in liggen. Het waterschapsbestuur zal hierbij een afweging maken, waarbij de Piramide kan helpen. Relevante vragen zijn:

- Is de opgave of het belang publiek of privaat? (solidariteits- of profijtbeginsel)?

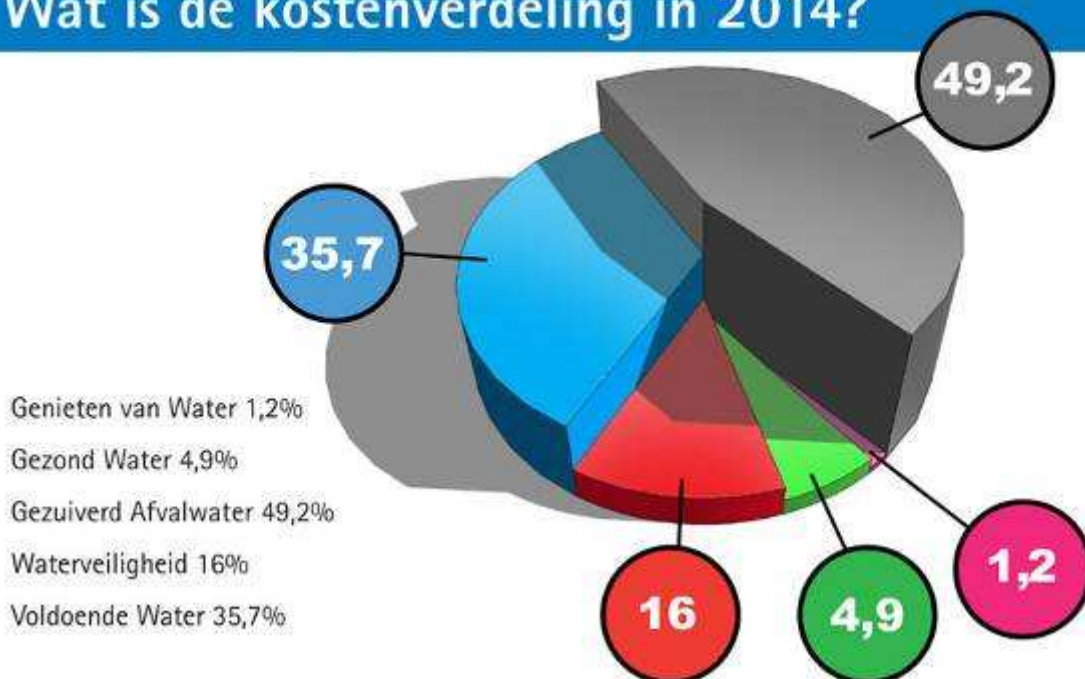
- Hoe staat het met de maatschappelijke wens, de economische dragers en de technische mogelijkheden?
- Wat zijn de (maatschappelijke) kosten en baten?
- Welke rol kiest het waterschap: zelf doen (trekker), samen doen (belanghebber), laten doen (verantwoordelijke) of overlaten aan de belanghebbende (adviseur)?

Kosten in perspectief

De Stichtse Rijnlanden heft eigen belastingen om het waterschapswerk te bekostigen. De belasting bestaat uit twee componenten: een zuiveringsheffing voor de dekking van de kosten van het zuiveren van afvalwater en een watersysteemheffing waaruit de kosten van het watersysteem en de waterveiligheid worden gedekt. Jaarlijks geeft het waterschap ruim 100 miljoen euro uit aan het waterschapswerk. De besteding hiervan wordt in de jaarlijkse [P&C cyclus](#) geprioriteerd en begroot. Ieder jaar wordt bij de Voorjaarsnota door het bestuur afgewogen wat te doen met mee- en tegenvallers en wat dit betekent voor de belastingtarieven. Het uitgangspunt daarbij is dat burgers niet onnodig belast worden. Het waterschap wil zijn taken kwalitatief goed uitvoeren door inzet van middelen op een sobere en doelmatige manier.

De verdeling van middelen zoals weergegeven in de figuur ligt grotendeels vast. Ze bestaan voor een groot deel uit langjarige projecten / investeringen en kosten voor regulier beheer en onderhoud.

Wat is de kostenverdeling in 2014?



Uitdagingen voor De Stichtse Rijnlanden

Van 'zorgen voor' naar 'samen met'

Door de eeuwen heen hebben de waterschappen gezorgd voor een goed functionerend watersysteem en daarmee voor een bewoonbaar land. De belangen en oplossingen waren duidelijk en ongecompliceerd: geen overstromingen, dus sterke dijken en de wens te kunnen wonen en het land te bewerken, dus ontwateren. Het waterschap ontzorgde de belanghebbenden in een tijd dat de wereld maakbaar leek.

Van 'zorgen' naar 'bijdragen'

De wereld blijkt niet zo maakbaar als gedacht. We moeten leren leven met de omstandigheden die in de loop der tijd veranderen. Leven met water vraagt om flexibiliteit en adaptief vermogen! Er bestaan geen garanties voor veiligheid, gezond en voldoende water. Het waterschap werkt er wel hard aan om risico's te verkleinen. Dit doen het waterschap niet alleen. De Stichtse Rijnlanden kan het ook niet alleen. Het waterschap werkt samen met alle belanghebbenden, van overheid tot bedrijf en particulier, aan bij de omstandigheden passend waterbeheer. Het waterschap draagt bij met inzet van mensen, middelen, kennis en invloed via wet en regelgeving. Hierbij zal het waterschap afwisselend initiëren, adviseren, stimuleren en/of faciliteren.

Financiën en initiatieven

Het waterschap wordt geconfronteerd met hogere uitgaven onder andere door [landelijke afspraken](#) en eisen die steeds scherper worden. Om het watersysteem goed te laten functioneren, is ieders inbreng nodig. Daarnaast zijn er tal van initiatieven van bedrijven en bewoners om hun directe (sociale en fysieke) leefomgeving te verbeteren. Het waterschap wil 'samen met' deze initiatiefnemers werken aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving.

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Verantwoordelijk zijn, ruimte geven en loslaten

De verhoudingen tussen overheden onderling, en tussen overheid en samenleving zijn in beweging. Burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven trekken steeds meer hun eigen plan. Het waterschap verandert om die initiatieven ruimte te geven. Het waterschap blijft wel (wettelijk) eindverantwoordelijk voor belangrijke onderdelen van goed waterbeheer en gaat daarbij vrijheid en vertrouwen geven aan anderen om aan die gezamenlijke doelen van het waterbeheer te werken.

Verbinding zoeken

De Stichtse Rijnlanden zoekt verbinding met de samenleving en wil de samenleving waar mogelijk ook ruimte geven om te werken aan gezamenlijke waterdoelen. Dit vraagt van het waterschap om van de huidige wijze van werken grondig te herzien en waar mogelijk los te laten. Het waterschap hoeft niet over andermans schouders mee te kijken of het wel goed gaat. Zeker niet als in het voortraject al tot een gezamenlijke aanpak is gekomen. Dat is wel zo prettig voor het waterschap, en nog veel prettiger voor de mensen en organisaties die nu werken aan een prettige leefomgeving en de ruimte krijgen om hun talenten optimaal in te zetten.

Dit houdt onder andere in dat De Stichtse Rijnlanden:

- beter nadenkt over de eigen rol en die van anderen;
- processen organiseert met ruimte voor bijdragen van anderen;
- duidelijk is over waar ruimte zit voor invloed van anderen en waar juist niet;
- niet te snel oplossingen aandraagt.

Focus KOERS 2016 - 2021

WE WERKEN AAN VEILIG, VOLDOENDE EN GEZOND WATER...
...TEGEN AANVAARDBARE MAATSCHAPPELIJKE KOSTEN.
WE BEHEREN EN ONTWIKKELEN HET WATERSYSTEEM...
...OVER ONZE GRENZEN HEEN.
WE SPELEN IN OP ONTWIKKELINGEN VAN DE MAATSCHAPPIJ...
..DOOR ACTIEF HET GESPREK AAN TE GAAN EN SAMEN TE WERKEN.

Werken aan veilig, voldoende en gezond water...

De Stichtse Rijnlanden werkt aan veilig, voldoende en gezond water...

Als functionele overheid deelt het waterschap de publieke zorg voor een goede leefomgeving met Rijk,



Provincie en Gemeente. Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden staat voor een goed functionerend systeem van grond- en oppervlaktewater, bescherming tegen overstromingen en het adequaat zuiveren van afvalwater. Hierdoor voorkomen we of beperken we (de gevolgen van) overstromingen, wateroverlast en waterschaarste. Dat doen we in samenhang met het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem. ([Waterwet artikel 2.1](#))

Veilig, voldoende en gezond water draagt bij aan een bewoonbaar land en aan een prettige leefomgeving. Het is noodzakelijk voor de primaire levensbehoeften als voedselproductie, winning van drinkwater, bevaarbare waterwegen en complete ecosystemen, en het is een voorwaarde voor een goede bewoonbaarheid van het land. Daarnaast kan water een risico zijn als het gaat om overstromingen en volksgezondheid. Er mag niet teveel water zijn, maar ook niet te weinig en het moet van voldoende kwaliteit zijn.

Waterbeheer dient een publiek belang en is daarom bij een overheid belegd: het waterschap. Maar welke waterbelangen zijn dan 'publiek'? *Publieke belangen zijn belangen waarvan de behartiging voor de samenleving als geheel wenselijk is en die de politiek zich om deze reden aantrekt.* ([WRR, 2000](#)). Het Algemeen Bestuur van het waterschap probeert om alle belangen zo goed mogelijk te dienen, maar gezien de veelheid en soms tegenstrijdigheid van die belangen zal dat niet altijd lukken. Het waterschapsbestuur zal wel de belangen, aanpak en kosten afwegen, en kiezen voor een standpunt of aanpak. Het waterschap kan en wil niet de water opgaven alleen oplossen.

...tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten.

De ambities van het waterschap worden begrensd door zijn financiële mogelijkheden



De door de kredietcrisis veranderde economische omstandigheden in Nederland hebben gevolgen voor alle overheden en dus ook voor het waterschap. Zo hebben de waterschappen met het Rijk afspraken gemaakt een deel van de kosten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma op zich te nemen om zo de Rijksbegroting te ontlasten. De Stichtse Rijnlanden is er door bezuinigingen en ombuigingen tot nog toe in geslaagd deze financiële verplichting op zich te nemen nagenoeg zonder daarvoor de belastingtarieven te verhogen. Ook zijn met het Rijk afspraken gemaakt over bezuinigingen in de waterketen. Beide afspraken zijn vastgelegd in het [Bestuursakkoord Water](#).

Het waterschap heeft dus een beperkter budget om de taken uit te voeren. Uitgangspunt is dat het waterschap werkt aan een gezond watersysteem met een gezonde financiële balans: kostendekkende belastingtarieven en verantwoorde investeringsuitgaven. Ook zoekt het waterschap naar mogelijkheden om samen met private en publieke partijen doelen te realiseren, zodat gezamenlijk geïnvesteerd kan worden. Voor zowel het watersysteem als de waterketen wordt actief gezocht naar manieren om geld te besparen ([voldoende water: eerlijke verdeling lusten en lasten](#)) of geld te verdienen ([gezuiverd afvalwater: van afval naar grondstof](#)).

Het waterschapsbestuur stelt via de lijn WATERKOERS - voorjaarsnota - begroting het [financiële kader](#) vast voor de uitvoering van de waterschapstaken. Deze WATERKOERS 2016-2021 beschrijft de inhoudelijke kaders voor de periode 2016-2021. In de voorjaarsnota wordt dit jaarlijks in kostenniveau vertaald, waarbij 4 jaar vooruit wordt gekeken. De begroting maakt concreet waarvoor het komende jaar geld beschikbaar is. Om deze WATERKOERS 2016-2021 actueel te houden tot 2021 zijn alleen doelen op hoofdlijnen (als beleidsprincipes) beschreven. Daarom is er geen opgaaf van de benodigde financiële middelen opgenomen. Die is wel te vinden in de [actuele voorjaarsnota en begroting](#).

Solidariteitsbeginsel wanneer het een publiek belang is, profijtbeginsel voor individuele belangen.

Het uitgangspunt van de omslagheffing van het waterschap is dat de belastingplichtigen in gelijke mate bijdragen in de kosten van de taakuitoefening. Met andere woorden: elke inwoner betaalt voor veiligheid tegen overstromingen, ongeacht of hij in een diepe polder met zware dijken of hoog en droog zonder dijken woont. Dit gaat ook op voor diensten van het waterschap waar alle inwoners recht op hebben. Daarnaast kan het waterschap ook diensten leveren waarvan slechts enkelen profiteren. Voor deze diensten kan het waterschap via het profijtbeginsel kosten in rekening gaan brengen bij de gebruiker. Weer anders is het als het watersysteem wordt beschadigd. Hiervoor geldt dat de veroorzaker betaalt.

In de kostentoedelingverordening is geregeld dat degenen met het grootste belang bij het werk van het waterschap daarvoor ook het meeste betalen. Het waterschap kan maar beperkt sturen binnen deze verdeling. Hoe die kosten worden toegedeeld, is onderwerp van een in intensiteit toenemende discussie, aangezwengeld door de OESO en de EU. Deze organisaties concluderen dat de vervuiler/gebruiker van het water daarvoor niet altijd de rekening gepresenteerd krijgt.

Het watersysteem beheren en ontwikkelen...

Veranderende maatschappelijke behoeften vergen continue aandacht voor het watersysteem

De Stichtse Rijnlanden zorgt middels beheer en ontwikkeling van het systeem van watergangen, waterkeringen en waterzuiveringen dat het land passend is ingericht voor de gewenste gebruiksfuncties. Het waterschap besteed hier het grootste deel van het maatschappelijke geld aan. Het watersysteem is onderdeel van de regionale leefomgeving, waarmee de inspanning van het waterschap in een breder perspectief geplaatst wordt. De behoeften van de samenleving veranderen continu en op allerlei terreinen. Daardoor, en ook door zaken als klimaatverandering, is het waterbeheer continu in beweging op de vele raakvlakken met thema's als ruimtelijke ordening, beheer openbare ruimte, natuur en milieu.



Verantwoordelijkheden

Het anticiperen op veranderingen in de maatschappij en fysische ontwikkelingen als klimaatverandering is een verantwoordelijkheid die het waterschap samen met alle betrokken partijen wil dragen. Het waterschap stelt daarom zijn gebiedskennis en ervaring ter beschikking aan alle partners om in gezamenlijkheid aan de leefomgeving te werken. Daarnaast is het waterschap als beheerder van een goed functionerend systeem van watergangen, waterkeringen en waterzuiveringen blijvend alert op gewenste aanpassingen aan dat systeem.

...over onze grenzen heen.

Grote uitdagingen in bovenregionale projecten

Het waterschap richt zich -naast het reguliere waterbeheer- de komende jaren op een aantal grote projecten, die effect hebben op een regio die groter is dan het eigen beheergebied. Het gaat om grote uitdagingen voor wat betreft planning, budget, techniek, doorlooptijd, organisatie en effect op de regio.

Het waterschap is trekker deze grote projecten en gaat de uitdagingen aan samen met direct betrokken overheden. De doelen zijn gezamenlijk opgesteld.

Veiliger tegen overstromingen

De dijk (*A waterkering*) langs de Nederrijn en Lek beschermt niet alleen ons beheergebied. Het is onderdeel van een grotere ring van dijken die samen heel '[Centraal Holland](#)' beschermen tegen overstromingen vanuit de rivier. De Stichtse Rijnlanden werkt hier samen aan met de directe belanghebbers.

Zoet water voor West-Nederland

Door de strategische ligging van De Stichtse Rijnlanden midden in Nederland, vormt ons watersysteem in tijden van watertekort de hoofdaanvoeroute van [zoet water voor West-Nederland](#). Samen met belanghebbende partijen werkt het waterschap aan het vergroten van deze aanvoeroute: de zogenaamde 'Kleinschalige WaterAanvoer +'.

Gezond water mede dankzij de KRW

De waterkwaliteit en ecologie van het oppervlaktewater hebben een impuls gekregen door de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De eerste periode van uitvoering 2010-2015 is nu voorbij. Er zijn al veel maatregelen in de hoofdwaters (*waterlichamen*) uitgevoerd.

In de tweede KRW periode (2016-2027) richt het waterschap zich vooral op maatregelen in de haarvaten van het watersysteem (*overig water*). Deze systeembenadering passen we om een aantal redenen toe:

- maatregelen in de kleine wateren zijn mogelijk kosteneffectiever dan die in de waterlichamen;
- waterlichamen beslaan 4% van het oppervlaktewater, de meeste kansen doen zich voor in 96% (*overig water*)
- de kans om blauwe diensten in overig water te ontwikkelen is aanmerkelijk groter dan in waterlichamen.

Door de interne samenwerking binnen het waterschap te intensiveren, bijvoorbeeld door het maaibeeld af te stemmen op de KRW-doelen, maar ook door de kwaliteit van het effluent van onze RWZI's in lijn te brengen met de ecologische kwetsbaarheid van het ontvangende water, kan het waterschap op relatief eenvoudige wijze het doelbereik vergroten.

Nog beter gezuiverd afvalwater in Utrecht

De rioolwaterzuivering van de stad [Utrecht wordt vernieuwd](#). De installatie is deels verouderd en verdere ontwikkeling is noodzakelijk. Daarnaast zijn de natuurdoelen van de rivier de Vecht, in beheer bij buurwaterschap Amstel, Gooi en Vecht, nu ambitieuzer dan bij de bouw in de jaren 70.

Internationaal: Trade & Aid

De Stichtse Rijnlanden levert structureel een bescheiden bijdrage aan internationale programma's, al dan niet op commerciële basis. Het waterschap levert op dit moment specifieke expertise op het gebied van (zuiverings)beheer en onderhoud.

Onder de handelsnaam "[Dutch Water Authorities](#)" proberen de gezamenlijke waterschappen ook het Nederlands waterbeheermodel (vorm van governance) in het buitenland onder de aandacht te brengen.

Inspelen op ontwikkelingen van de maatschappij...

De maatschappij verandert snel...

Het waterschap ziet veel veranderingen op zich afkomen, vooral in de relatie met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Zij trekken steeds meer hun eigen plan buiten overheden om. Overal worden initiatieven ontplooid om gezamenlijk maatschappelijke doelen te bereiken.

Elkaar nodig

De participatiesamenleving bestaat al; het is de overheid die moet veranderen om de samenleving de gevraagde ruimte te geven. Zeker niet alleen uit financiële overwegingen, maar vooral omdat de overheid haar taken niet kan uitvoeren zonder ruimte te geven aan en gebruik te maken van de inzet, kennis en ervaring van anderen.

...het waterschap verandert mee.

In die veranderende omgeving moet het waterschap mee veranderen. We moeten leren om zaken los te laten en om meer ruimte te laten voor initiatieven van derden. Het waterschap versoepelt en schrapt waar mogelijk regels die als klemmend of betuttelend worden ervaren. Een voorbeeld hiervan is de nieuwe Keur, die uitgaat van het principe 'Ja, mits' in plaats van 'Nee, tenzij'.

Samen invullen

Ook in de planvorming en uitvoering biedt het waterschap waar mogelijk ruimte bieden aan bijdragen van anderen. Het waterschap duidt in grote lijnen de problemen en zijn eigen doel, en betreft betrokkenen voor ideeën en oplossingsrichtingen. De plannen zijn aan de voorkant niet dichtgetimmerd met specifieke maatregelen en doelstellingen. Deze *WATERKOERS* is daar een voorbeeld van.

Meebewegen met de samenleving vergt innovatie.

De samenleving vraagt van het waterschap om het werk effectief te doen tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Het waterschap doet dat door prioriteiten te stellen en door te kijken waar kansen liggen om aan te sluiten bij projecten van anderen. Daarbij maakt het waterschap gebruik van nieuwe methoden en producten.

Experimenteerruimte beschikbaar

Het waterschap biedt ook experimenteerruimte aan marktpartijen om praktijkervaring op te doen met nieuwe technologie, bijvoorbeeld op onze rioolwaterzuiveringen. Het waterschap deelt zijn kennis en ervaring met andere partijen, zoals kennisinstellingen, overheden en het bedrijfsleven.

... trends en ontwikkeling ...

Klimaatverandering: meer extremen

Door [klimaatverandering](#) zullen er vaker extreme buien optreden, of juist langdurige warme droge periodes.

Hierdoor kunnen problemen ontstaan, zoals:

- overstromingen en wateroverlast door stijgende waterstanden en extreem weer (wind en buien);
- langdurige periodes van droogte waardoor minder zoet water, voor bijvoorbeeld drinkwaterproductie, landbouw en natuur aanwezig is
- langdurige lage rivierafvoeren met mogelijke verzilting van de wateraanvoer;
- problemen met de waterkwaliteit en daarmee mogelijk de volksgezondheid.

Circulaire economie

Het waterschap staat aan de vooravond van de transitie naar een circulaire economie. Afvalwater biedt grondstoffen en energie, die opnieuw gebruikt kunnen worden. De bekende spelers hebben het niet meer alleen voor het zeggen: groepen burgers (en bedrijven) nemen steeds meer het heft in handen als het gaat om energievoorziening en afvalverwerking. Tegelijk staat de watersector steeds meer in verbinding met andere disciplines: ruimtelijke ordening, natuurbeheer, landbouw, energievoorziening en volksgezondheid. Dat vraagt meer dan ooit om vernieuwing, creativiteit en innovatie.

Digitale kansen

De Omgevingswet moet zorgen voor samenhang in vraagstukken over de fysieke leefomgeving. Die samenhang ontstaat door één (digitaal) loket met informatie voor burgers en bedrijven, waar ook meldingen of aanvragen ingediend kunnen worden.

De Stichtse Rijnlanden is, als uitwerking van het rijksprogramma Digitaal 2017, hard op weg een organisatie te worden waarmee digitaal zaken zijn te doen. Goede informatievoorziening in het waterdomein is belangrijk, voor ons en voor iedereen. We zijn groot voorstander van het open data principe. Het up to date houden van gegevens, het leveren van nuttige informatieproducten, en de ontwikkeling van goede digitale instrumenten waarmee dat gebeurt, gaat de komende jaren steeds belangrijker worden. Het waterschap ziet het internet als een platform voor interactieve samenwerking met de burger.

Waterbewustzijn vergroten

Het waterschap wil het waterbewustzijn bij de inwoners vergroten. We leven in een delta die voor circa 60% overstroombaar is, en daar staat lang niet iedereen bij stil. In een onderzoek van de [OESO \(2014\)](#) wordt dit de *awareness gap* genoemd. Kennelijk ervaart de Nederlander waterveiligheid als vanzelfsprekend, "het is geregeld". Maar absolute veiligheid bestaat niet, althans niet tegen acceptabele maatschappelijke kosten. We kunnen veel, maar niet alles. Het waterschap gaat zijn inwoners wijzen op hun verantwoordelijkheid voor waterbeheer en waterveiligheid. Zo gaat het waterschap van *zorgen voor* naar *samen met*. Het waterschap blijft publieke zaken bedienen en ondersteunt daarbij het principe van *de vervuiler betaalt*.

Loslaten en verantwoordelijk blijven

De verhoudingen tussen overheid en samenleving zijn gewijzigd. Burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven wachten niet langer tot de overheid in actie komt, en trekken steeds meer hun eigen plan. Overall worden initiatieven ontplooid om gezamenlijk maatschappelijke doelen te bereiken. Het waterschap juicht dat toe en zal zijn best doen om die initiatieven ruimte te geven. Daarnaast kan het waterschap alleen zijn taken goed uitvoeren door gebruik te maken van de inzet, kennis en ervaring van anderen. Dit houdt onder andere in dat het waterschap:

- beter nadenkt over de eigen rol en die van anderen;
- processen organiseert met ruimte voor bijdragen van anderen;
- duidelijk is waar ruimte zit voor invloed van anderen en waar juist niet;
- problemen eerst met het gebied bespreekt en in plaats van gelijk een oplossing aan te dragen.

Het waterschap zoekt steeds de juiste rol en houding, waarbij we zo veel mogelijk bewegen van reguleren naar loslaten.

Contact op maat met digitale dienstverlening

De burger verwacht dat de dienstverlening toegankelijk, transparant en op maat is en dat er werk gemaakt wordt van administratieve lastenverlichting. Het waterschap is een regiogebonden, herkenbare overheidsorganisatie, die streeft naar laagdrempelige toegankelijkheid en contact op maat over lopende zaken. Dit is leidend voor de dienstverlening en daarmee ook voor de digitale dienstverlening. Aanwezigheid in de digitale dimensie, met vindbare en toegankelijke overheidsinformatie én met de gemeente als de lokale ingang tot de overheid. Daar werken alle overheden de komende jaren aan. Uiterlijk in 2017 is alle dienstverlening digitaal aan te vragen (wettelijk verplicht). De andere kanalen, zoals balie, telefoon en post, blijven bestaan en zijn ondersteunend.

Het waterschap werkt al klantgericht met een webshop voor onder andere vergunningverlening en handhaving. Het waterschap bouwt deze webshop in de toekomst uit naar alle zaken die burgers bij het waterschap willen regelen. De drie speerpunten voor toegang via internet zijn:

1. selfservice (op zaterdagavond bij de open haard besluiten dat de steiger er moet komen en direct de vergunning aanvragen en verkrijgen),
2. alles op de kaart (visuele info) en
3. vindbare mens en organisatie (zoals digitale inspraak en ook buiten werktijden actief op social media als twitter)

...door actief het gesprek aan te gaan en samen te werken.

De Stichtse Rijnlanden als netwerkorganisatie

Het waterschap gaat steeds meer in netwerkorganisaties aan de slag, waarbij het verschillende maatschappelijke belangen bij elkaar probeert te brengen. Het waterschap deelt niet alleen zijn kennis en kunde, maar geeft waar nodig en mogelijk ook bevoegdheden uit handen om ontstane samenwerkingsvormen slagkracht te geven. Samen werken aan gezamenlijke doelen en eigen doelen.

Waterveiligheid: met andere waterschappen, partijen in de ruimtelijke ordening en de veiligheidsregio.

Watersysteem: met andere waterschappen, gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat, natuur- landbouw- en visserijorganisaties.

Waterketen: vooral samen met gemeenten.

Gezond water: samen met gemeenten, natuur- en landbouworganisaties, landgoedeigenaren, gebiedscollectieven.

Omgevingsbewust communiceren

Het waterschap betreft de buitenwereld in een vroeg stadium bij het (waterschaps)werk en omgevingssignalen pakt vroegtijdig op. Deze signalen vertaalt het waterschap naar een passende aanpak van planvorming, uitvoering en communicatie. Daarbij wordt telkens bekeken welke partijen bij een project of proces betrokken zijn/worden en welke rol elke partij speelt (meeweten, meedenken of meewerken).

Het waterschap maakt zijn informatie, kennis en kunde over het regionale watersysteem en werkzaamheden beter toegankelijk. Het waterschap vraagt inwoners en samenwerkingspartners waar mogelijk, om hun kennis en deskundigheid in te brengen.

Educatie over waterbeheer

Leren over water is van levensbelang in Nederland. Het waterschap wil inwoners van het werkgebied waterbewust maken, zodat zij kunnen bijdragen aan een mooie en veilige leefomgeving. Jongeren zijn de waterbeheerders van de toekomst. Het waterschap investeert graag in hun betrokkenheid bij water en levert daarom een bijdrage aan het onderwijs op alle niveaus.

Moderne overheid: het waterschap maakt mogelijk

Medewerkers van het waterschap zijn stuk voor stuk professionals, elk op zijn/haar eigen vakgebied. Hun handelen staat in het teken van de waarden die het waterschap belangrijk vindt in het contact met bewoners en andere belanghebbenden. Bij voorkeur bereikt het waterschap de waterdoelen in samenspraak met al die belanghebbenden.

Het waterschap maakt mogelijk: 'Ja mits' in plaats van 'Nee, tenzij'! Indien nodig leveren we maatwerk. Het zal niet altijd lukken om de grootste gemene deler te vinden. Soms zijn er situaties die in strijd zijn met de regelgeving, met de veiligheid, met de belangen van adequaat waterbeheer of gaat het algemeen belang boven het particuliere belang. In zulke gevallen zal het waterschap handhavend kunnen optreden langs de lijn van: hard op de inhoud en zacht in de relatie.



Actief het gesprek aangaan

Het waterschap zoekt actief de dialoog met belanghebbenden in het gebied. Het waterschap is met vele medewerkers buiten zichtbaar aanwezig, wil weten wat er speelt en staat open voor ideeën en ieders kijk. Het waterschap onderzoekt samen met belanghebbenden wat het probleem of de kans is, hoe het aangepakt kan worden, wat ieders rol daar in is en gaat (bij voorkeur) samen aan de slag.

De samenleving voelt zich veilig bij hoogwater en droogte

Bescherming tegen overstroming al 1000 jaar van belang

Ongeveer 1000 jaar geleden gingen de bewoners van ons gebied samenwerken om zich te beschermen tegen overstromingen. Tot die tijd was waterveiligheid een individuele zorg en woonden de mensen op hoge plekken in het landschap en op zelf opgeworpen terpen. Waterschappen zijn ontstaan vanuit het besef dat door een gezamenlijke inspanning het land beter bewoonbaar en bruikbaar gemaakt kan worden. Het belang van bescherming tegen overstromingen bij hoge waterstanden in de rivier is in de 21e eeuw nog altijd zeer actueel. Het aantal inwoners in Nederland is in 1000 jaar enorm toegenomen, het geïnvesteerd vermogen in de economie nog meer. De kans op overstromingen is steeds kleiner geworden, maar de gevolgen worden steeds groter. De bevolking is zich echter nauwelijks bewust van de risico's bij een overstroming.

Waterveiligheid uitgelegd

Het waterschap spreekt van waterveiligheid als achterliggende gebieden worden beschermd tegen overstroming vanuit de grote rivieren en het boezemstelsel. De primaire (A) waterkering (Nederrijndijk en Lekdijk) voorkomt overstroming door rivierwater. De [regionale keringen](#) zijn er om het hogere peil van de boezemwateren, zoals de Grecht en de Oude Rijn, te kunnen handhaven. Mocht er een breuk optreden in een primaire of regionale waterkering dan veroorzaakt dat schade, en mogelijk ook slachtoffers. Waarbij het effectgebied bij de primaire waterwaterkeringen vele malen groter is dan bij de regionale waterkeringen. Deze lasten dragen niet alleen bij aan waterveiligheid, maar ook aan het tegengaan van [wateroverlast](#).

Deltaprogramma

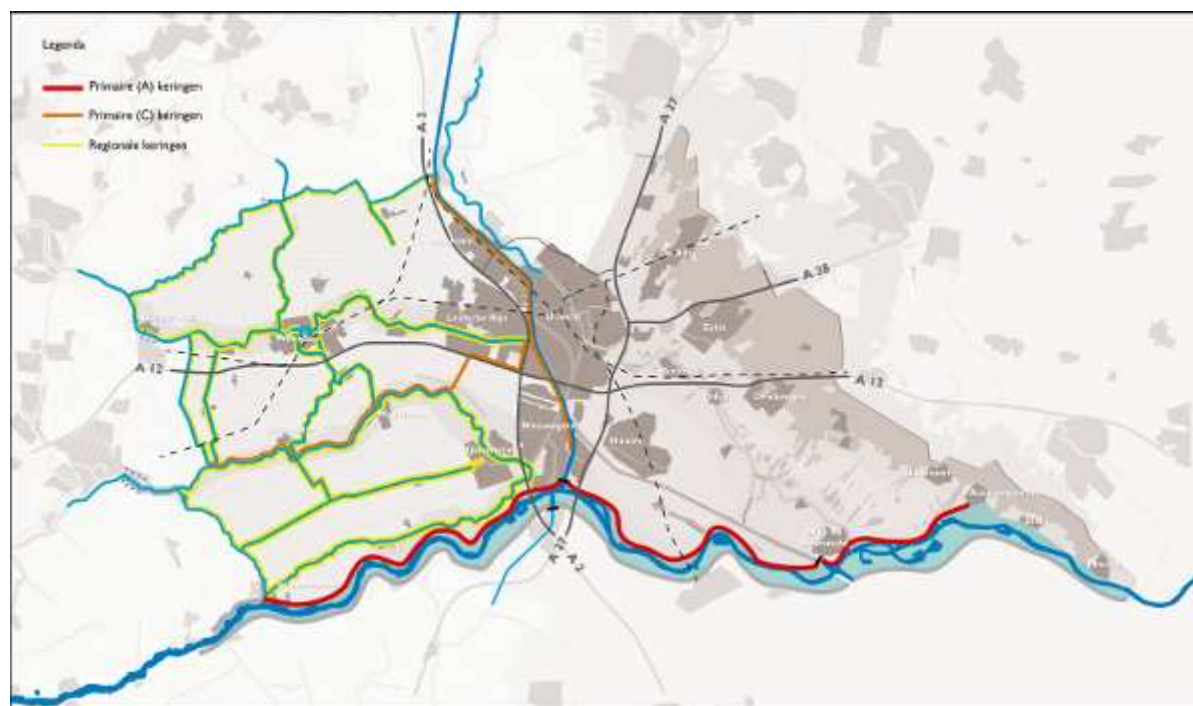
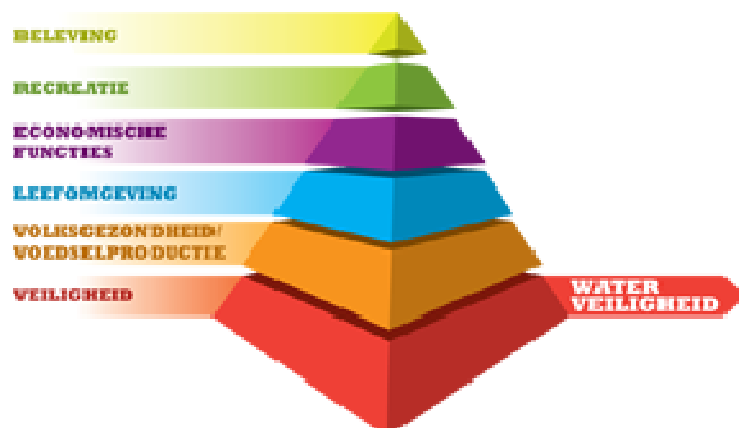
In het [Deltaprogramma](#) en het [Nationaal Waterplan](#) staan de doelen, strategie en kaders voor de toekomstige maatregelen voor waterveiligheid. Het waterschap werkt gebiedsoverstijgend aan [preventie](#): het voorkómen van overstromingen vanuit de grote rivieren. Er ligt een aanzienlijke opgave om te voldoen aan de nieuwe beschermingsniveaus voor 'Centraal Holland', om de dijken langs de Nederrijn en Lek te verbeteren. Ook achter deze primaire waterkeringen werkt het waterschap aan waterveiligheid. In samenspraak met de [provincies](#) wordt bijvoorbeeld naar de beschermingsniveaus van de regionale waterkeringen gekeken.

Werken aan de gevolgen

Samen met Gemeenten en andere ruimtelijke ordeningspartners werkt het waterschap aan het [beperken van de gevolgen](#) van een eventuele overstroming. Ook heeft het waterschap een calamiteitenorganisatie om [snel en effectief te handelen bij een calamiteit](#).

- [Voorkomen van overstromingen](#)
- [Heel Centraal Holland veiliger](#)
- [Gevolgenbeperking](#)
- [Calamiteitenzorg](#)

WIJ WERKEN AAN WATERVEILIGHEID VOOR:



Voorkomen van overstromingen

Wonen en werken beschermd achter de Lekdijk

Het waterveiligheidsbeleid in Nederland is gebaseerd op het concept van [meerlaagsveiligheid](#), waarbij preventie voorop staat. Voor de bescherming van ons gebied richt het waterschap zich in de eerste plaats op dijken (waterkeringen). Het waterschap gaat daarvoor binnen *Centraal Holland* werken aan een versterkte dijk langs de rivier Nederrijn / Lek.

Groot gebied profiteert

Deze dijk verlaagt het risico op overstromingen voor een groot deel van de Randstad, grofweg het gebied ten westen van de Utrechtse Heuvelrug tussen de Noordzee, de Nederrijn / Lek en het Noordzeekanaal.

Regionale waterkeringen beschermen goed

Het waterschap onderhoudt [regionale waterkeringen](#) om het agrarische en stedelijke gebied in de veenweiden te beschermen tegen overstromingen vanuit de boezemwateren. De regionale waterkeringen hebben voortdurende aandacht nodig, vanwege bodemdaling en extremere weeromstandigheden zoals droogte. De bodem in het veenweidegebied daalt, waardoor het hoogteverschil tussen boezem en achterland toeneemt. Ook de kering zelf zakt continu langzaam door de slechte draagkracht van de ondergrond.

Slimmer stelsel regionale keringen

Op termijn is het huidige uitgebreide stelsel van waterkeringen moeilijk in stand te houden tegen aanvaardbare kosten. Met gebiedspartners onderzoeken we daarnaast of het waterpeil in de boezemwateren verlaagd kan worden zodat de regionale waterkering overbodig wordt. Het gebied dat kan overstromen wordt hierdoor kleiner en de kosten voor onderhoud verminderen. Ook wordt bekeken of de werkzaamheden gedurende een langere periode uitgevoerd kunnen worden, zodat de kosten per jaar dalen.

Samen met de provincie bekijkt het waterschap of de beschermingsnorm voor de regionale waterkeringen omlaag kan.

Dijken beschermen

Het tegengaan van overstromingen vraagt om robuuste waterkeringen. De huidige waterkeringen zijn goed gebouwd, goed onderhouden en kunnen tegen een stootje. Maar ook een robuuste dijk is gevoelig voor schade door muskusratten, voor verweking en wellen bij hoog water en voor uitdroging bij langdurige droogte. Het waterschap richt de keringen daarom in op basis van de nieuwste inzichten en werkt actief mee aan innovaties zoals dijkmonitoring.



Kwetsbaarheid waterkeringen beperken

Het waterschap beperkt de kwetsbaarheid van de waterkeringen ook door invloeden van buiten de kering aan te pakken. Zo besproeit het waterschap bij langdurige droogte de keringen om uitdroging te voorkomen. Ook houdt het waterschap initiatieven in en om de waterkeringen in de gaten en zet in op regelmatige inspecties en op het beheersen van de schade door muskusratten. (zie foto)



Heel Centraal Holland veiliger

Randstad beschermen

De dijken langs de Nederrijn en de Lek (zie foto) beschermen een groot deel van de Randstad. Deze dijk verlaagt het risico op overstromingen voor grofweg het gebied ten westen van de Utrechtse Heuvelrug, tussen de Noordzee, de Lek en het Noordzeekanaal. In de laatste “APK-beurt”, de derde landelijke toetsronde, zijn deze dijken op enkele onderdelen na goedgekeurd.

De primaire dijken, die verder van de Nederrijn en Lek af liggen, de zogenaamde ‘C-waterkeringen’, zijn echter afgekeurd. De gevolgen bij een eventuele overstroming zijn hier onacceptabel groot. Daarom werkt De Stichtse Rijnlanden samen aan het project ‘Dijkversterking Centraal Holland’, waarbij juist de ‘A-waterkeringen’ langs de Nederrijn en Lek worden aangepakt.

Nieuwe en hogere veiligheidsnormen

De Randstad is erg belangrijk voor Nederland. Er wonen en werken veel mensen en er lopen belangrijke snelwegen en spoorwegen doorheen. De huidige veiligheidsnormen stammen uit de jaren ’60. Het Rijk heeft daarom nieuwe normen bepaald, die rekening houden met de nieuwste veiligheidsinzichten. ‘Centraal Holland’ krijgt hogere veiligheidsnormen, die passen bij de economische activiteit en het aantal inwoners van het gebied.

Verkenning levert voorkeursalternatief op

De Stichtse Rijnlanden gaat snel aan de slag met het verminderen van de risico’s. Het waterschap werkt daarvoor een verkenning uit, die onderdeel is van het landelijke [Hoogwater-beschermings-programma](#).

Met de verkenning brengt het waterschap nauwkeuriger in beeld hoe groot de veiligheidsopgave is en waar maatregelen nodig zijn. Het waterschap gaat daarbij uit van de nieuwe normen. Ook werkt het waterschap mogelijke oplossingen uit en bekijkt wat daarvan de gevolgen zijn voor de omgeving. Dit doet het waterschap met een Milieu Effect Rapportage.

In dialoog met de omgeving



De C-keringen in ‘Centraal Holland’ lopen door tot aan IJmuiden. De Stichtse Rijnlanden doet de verkenning daarom samen met Rijkswaterstaat Midden Nederland, provincie Utrecht en de hoogheemraadschappen van Rijnland, Amstel, Gooi en Vecht. Het samenwerkingsteam werkt samen met andere belanghebbers naar oplossingen.

Meekoppelkansen: meer waarde

Het waterschap is zich bewust dat er veel belangen en waarden spelen in de omgeving van de dijken. Het waterschap houdt dan ook een open en proactieve houding aan ten opzichte van meekoppelkansen. Daar waar mogelijk en passend binnen de randvoorwaarden van het project maakt het waterschap ruimte om maatschappelijke waarden te vergroten.

Gevolgenbeperking door aangepast leven tegen overstromingen

Ruimtelijke adaptatie

Het waterschap wil, samen met provincies en gemeenten, dat klimaatbestendig en waterrobuust inrichten in 2020 de normaalste zaak van de wereld is. Hiervoor moet er iets veranderen in het denken en doen van alle partijen die met ruimtelijke ontwikkelingen te maken hebben. Het waterschap is hier voorzichtig mee begonnen en heeft samen met de provincie, de veiligheidsregio en een aantal gemeenten de intentie uitgesproken om werk te maken van ruimtelijke adaptatie.

Weten, willen, werken

<http://www.ruimtelijkeadaptatie.nl>

1. 'weten': analyse van de waterrobuustheid en klimaatbestendigheid van gebied en functies;
2. 'willen': vertalen van de bedreigingen en kansen uit de analyse in een gedragen ambitie en strategie voor waterrobuust en klimaatbestendig handelen;
3. 'werken': omzetten naar actie in het eigen beleid, ruimtelijke plannen, verordeningen, business cases, uitvoering, beheer en 'groot' onderhoud.

Aangepast bouwen kan gevolgen overstroming beperken

Het waterschap geeft inzicht in de risico's op overstromingen en wateroverlast, en denkt mee over de inrichting van het gebied. Zorgvuldig nadenken over locatiekeuze en inrichtingsvraagstukken kan slachtoffers en schade bij eventuele overstromingen beperken. Overstromingsrisico's gaan daarom een sterkere rol spelen bij afwegingen in de ruimtelijke planning. Deze afwegingen worden gemaakt door provincie en gemeente, eventueel op initiatief van derden.

Ook voor wateroverlast

Naast het risico op overstromingen vanuit rivieren moet er ook rekening gehouden worden met wateroverlast veroorzaakt door hevige neerslag. Samen met gemeenten brengt het waterschap in een klimaat-stresstest de komende jaren al deze risico's in beeld. De stresstest geeft ook zicht op concrete handelingsperspectieven. Het waterschap kan hiermee advies geven op de wijze waarop aangepast wordt gebouwd.

Zelf het goede voorbeeld geven

De Stichtse Rijnlanden begint bij zichzelf. Het waterschap zal bij al haar toekomstige investeringen een klimaatstresstest doen om de risico's op overstroming en wateroverlast in beeld te krijgen. De uitkomsten leiden na deze afweging tot waterrobuuste en klimaatbestendige objecten.



Verstandig handelen bij een calamiteit

Dreiging van een calamiteit

Het waterschap werkt aan sterke, veilige dijken om inwoners en investeringen te beschermen tegen wassend water. Maar de kans op dreiging of een daadwerkelijke calamiteit, verdwijnt nooit helemaal. Dat geldt niet alleen voor dreiging door overstroming van de rivieren. Een vaker voorkomende dreiging komt door wateroverlast, problemen met waterkwaliteit (bijvoorbeeld door een ongeval), of droogte.

Calamiteitenorganisatie paraat

Vorbereiding op zo een gebeurtenis is essentieel. Er moet zoveel mogelijk worden voorkomen, dat er slachtoffers vallen en schade optreedt. Daarom beschikt De Stichtse Rijnlanden over een calamiteitenorganisatie inclusief een dijkleger (zie foto), die bij een (dreigende) calamiteit of ramp snel en effectief kan optreden.

Nut en noodzaak van samenwerking zijn bij crisisbeheersing zeer groot, aangezien het water niet bij de grens van het waterschap, de provincie of de veiligheidsregio stopt. In crisisbeheersing trekt het waterschap daarom op met collega-waterschappen en met onze andere partners, zoals de veiligheidsregio.

Bewustzijn creëren

Het waterschap gaat het publiek actief voorlichten over overstromingsrisico's. De inwoners van het gebied zijn zich niet altijd bewust van de risico's van het **wonen** en werken in laag-Nederland. Inwoners en bedrijven hebben zelf ook een rol bij een (dreigende) ramp. Het begint bij bewustzijn en weten wat je kunt doen in een dergelijke situatie: het is slim goed voorbereid te zijn. Het waterschap bouwt hierbij samen met gemeenten en veiligheidsregio door op landelijke initiatieven als:

www.risicokaart.nl

www.onswater.nl



Voldoende water: niet te nat, niet te droog

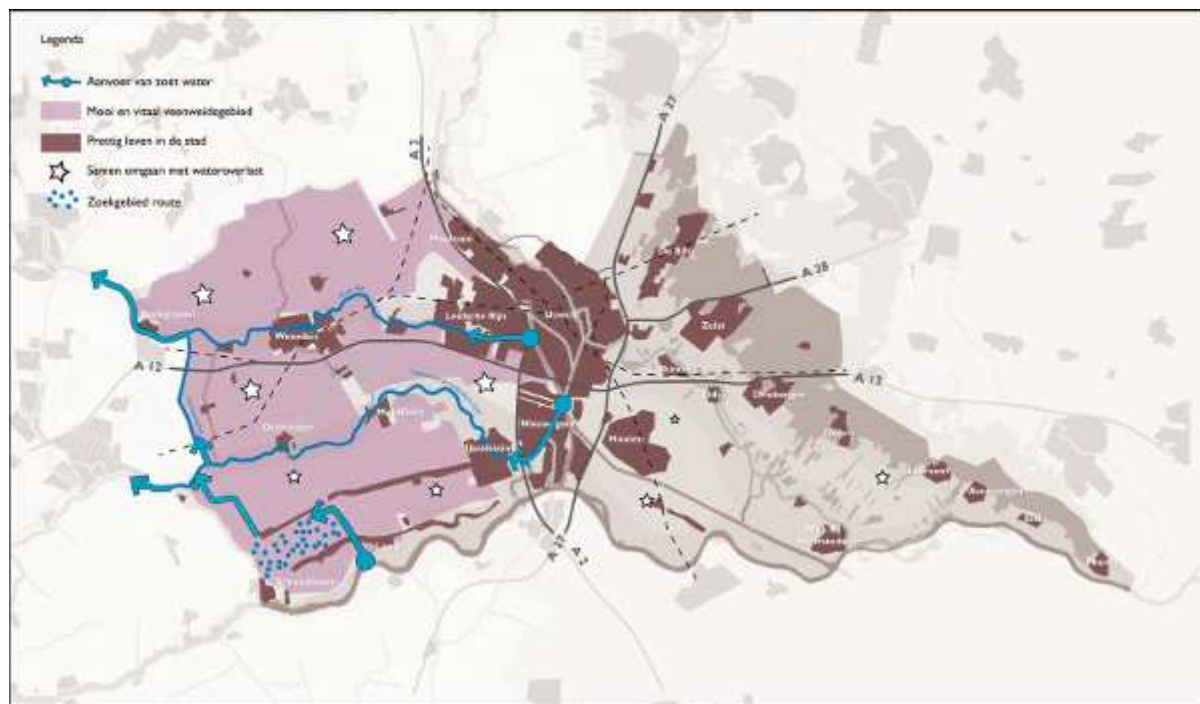
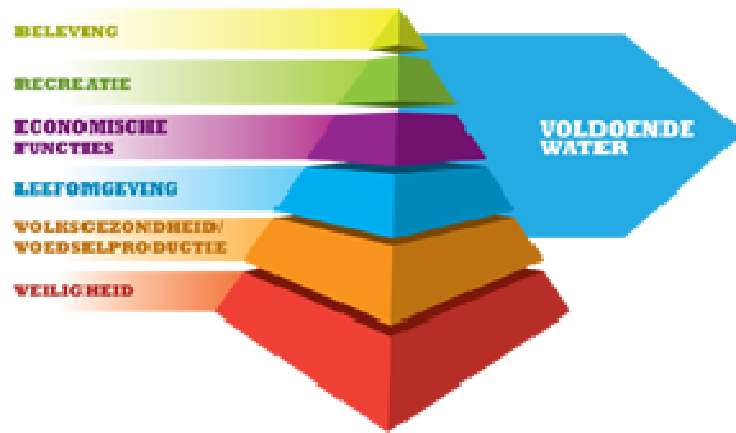
Voldoende water: niet te nat en niet te droog

Voor een gezonde en prettige leefomgeving is water nodig, veel water. Water om te gebruiken voor bijvoorbeeld voedselproductie, koelwater voor fabrieken, drinkwaterproductie, maar ook om klei- en veengebieden op niveau te houden om inklinking en zakking te voorkomen. De Stichtse Rijnlanden is verantwoordelijk voor een uitgebreid watersysteem van sloten, vaarten en kanalen met allerlei technische voorzieningen, zodat het gebied geschikt is om te wonen, werken en recreëren. Het waterschap werkt aan voldoende water met een waterpeil en -kwaliteit dat past bij de functie en de kenmerken van het land. Voldoende waterbeheer wordt echter steeds duurder en staat verder onder druk vanwege [lagere inkomsten](#), veranderingen in het klimaat, complexere omgeving en hogere eisen van de gebruikers en overheid.

Tot nu toe reageerde het waterschap op veranderingen door het systeem robuuster te maken, zodat het nog beter tegen een stootje kan. Kortom, het waterschap zorgde voor de oplossing, zelfs in gevallen waarin het waterschap niet verantwoordelijk was voor het optredende probleem. Een voorbeeld hiervan is de aanleg van hoogwatervoorzieningen rondom huizen in zettingsgevoelig gebied. Het land zakt daar al eeuwen en de keuze om er te wonen is geen verantwoordelijkheid van het waterschap. Het waterschap houdt het watersysteem voortdurend tegen het licht om het toekomstbestendig te houden. Goed waterbeheer is een zaak voor alle belanghebbenden en in het toekomstige waterbeheer spelen we allemaal een belangrijke rol.

- [Eerlijke verdeling lusten en lasten](#)
- [Samen omgaan met wateroverlast](#)
- [Aanvoer van zoet water](#)
- [Prettig leven in de stad](#)
- [Mooi en vitaal veenweide gebied](#)
- [In gesprek over grondwater](#)

WIJ WERKEN AAN VOLDOENDE WATER VOOR :



Eerlijke verdeling lusten en lasten

Eerlijke verdeling lusten en lasten

Het publieke belang van voldoende water van voldoende kwaliteit en op het juiste moment op de juiste plaats staat voorop. Een draagkrachtige bodem, voldoende aan/ en afvoer van water, een prettige woonomgeving, allemaal belangen waar het waterschap aan werkt, zoals geïllustreerd in de [Piramide van De Stichtse Rijnlanden](#). Deze maatschappelijke belangen verschillen per gebied en het behartigen ervan vergt maatwerk in beleid, planvorming en uitvoering. Bij publieke belangen verdeelt het waterschap de lasten van het beheer, onderhoud en ontwikkeling van het totale watersysteem over alle inwoners van het gebied. Daar waar extra diensten gewenst zijn, worden de extra kosten ook gelegd bij de gebruikers van die dienst.

Wanneer er wel collectieve, maar geen publieke belangen aan de orde zijn, maakt het waterschap maatwerkafspraken met gebiedscollectieven.

Zorgplicht voor eigenaar/gebruiker

Het publieke watersysteem is continu onderhevig aan veranderingen door zowel het waterschap als door derden. Uitgangspunt is dat de initiatiefnemer geen activiteiten ontplooit die negatief zijn voor het bestaande watersysteem. Dit noemen we een *algemene zorgplicht*. In de *keur* van het waterschap is de *algemene zorgplicht* omschreven als ook de (spel)regels met betrekking tot activiteiten, die een verhoogd risico vormen voor het functioneren van het watersysteem.



Samen omgaan met wateroverlast

Samen omgaan met wateroverlast

Het watersysteem is er om in een gebied veilig en prettig te wonen en te werken. Water is een lust, maar soms ook een last. Soms gaat het mis: dan valt er meer water dan het gebied en het watersysteem aan kunnen. Er ontstaat wateroverlast met als gevolg ergernis en schade. Het waterschap werkt voortdurend aan het in stand houden en verbeteren van het watersysteem om het systeem goed te laten functioneren en om overlast te voorkomen. Met regulier beheer en onderhoud blijft het watersysteem goed werken onder normale omstandigheden. Het waterschap neemt extra maatregelen om grote regenbuien op te vangen en te verwerken. Extreme weersituaties kan en wil het waterschap echter niet de baas zijn. Dit vergt een inzet van mensen en middelen, die niet in verhouding staan tot het risico. We leven met water waarbij het waterschap wel beschikt over een calamiteitenorganisatie die actief wordt bij calamiteiten om zo de wateroverlast zoveel en zo snel mogelijk te beperken.

Het waterschap weegt bij het nemen van maatregelen af of het resultaat (minder overlast) opweegt tegen de inzet en uitgaven. Het waterschap zal bijvoorbeeld niet 100.000 euro investeren in een nieuwe waterberging om af en toe optredende waterschade van 1.000 euro te voorkomen. Het waterschap neemt maatregelen die effectief en maatschappelijk verantwoord, zoals *slimmer sturen* en *blauwe diensten*. Bij *blauwe diensten* maakt het waterschap van tevoren afspraken met landeigenaren over het leveren van een dienst, zoals het tijdelijk bergen van water, tegen een passende vergoeding.

Het waterschap wil kansen op synergie pakken, die bijvoorbeeld ontstaan door het werken aan andere thema's als [gezond water](#) (Kaderrichtlijn Water) of projecten van anderen zoals gemeenten. Het waterschap wil samen werken om wateroverlast te voorkomen of te verminderen.



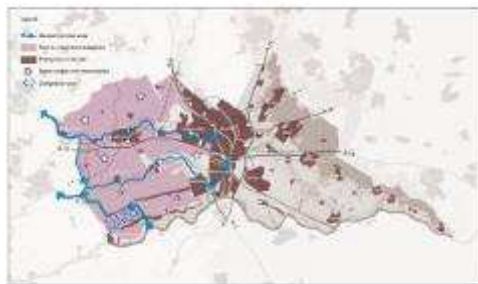
Aanvoer van zoet water

Voorzien van voldoende zoet water

De regio West-Nederland is één van de belangrijkste motoren van de Nederlandse economie. Om deze motor goed te laten draaien, is [voldoende zoet water](#) (filmpje) van een goede kwaliteit nodig. Het waterschap wil hierin voorzien en ontwikkelt hiervoor een lange termijn strategie en neemt op korte termijn 'geen spijt' maatregelen. De Stichtse Rijnlanden trekt hierbij samen op met buurwaterschappen, Rijkswaterstaat en provincies.

Capaciteitstoename aanvoerroute

In de eerste uitvoeringsperiode van het Deltaprogramma (tot 2021) realiseert het waterschap als eerste stap de capaciteitstoename van de bestaande Kleinschalige Water Aanvoer (KWA+ route). De capaciteit van de Oude Rijn en Gekanaliseerde Hollandse IJssel wordt daarbij vergroot. (zie figuur)



Slimmer watermanagement

Daarnaast zet het waterschap met de waterbeheerders rondom het Amsterdam-Rijnkanaal en Noordzeekanaal in op *Slim Watermanagement*. De uitdaging hierbij is om, zowel in de regio als in het hoofdwatersysteem, water op het goede moment vast te houden en daarna slimmer te benutten. Dit moet leiden tot een afname van wateroverlast en van watertekort.

De waterbeheerders maken gebruik van de modernste technieken en 'realtime' informatie om het water zo optimaal mogelijk te sturen en beheren.

Voorzieningenniveau opstellen

Het waterschap stelt het *voorzieningenniveau* vast voor alle watergebruikers. Er zullen steeds vaker perioden voorkomen waarin de eigen watervoorraad op is en dat wateraanvoer via de grote rivieren niet mogelijk is. Dat betekent dat we soms tekorten moeten (leren) accepteren, en dat we ons handelen moeten aanpassen (zie foto beregenen droge waterkering).

Bij het *voorzieningenniveau* wordt expliciet de grens van de overheidstaak aangegeven en geven we aan voor welk (rest)risico de gebruiker zelf verantwoordelijk is. Op basis van die analyse kan de gebruiker zelf de afweging maken of de aanleg van een eigen watervoorraad in zijn/haar situatie lonend is.

De waterbeheerders van West-Nederland starten met een aantal pilots om ervaring met het instrument *voorzieningenniveau* op te doen. De Stichtse Rijnlanden gaat aan de slag met een deel van het Eiland van Schalkwijk. Het is daar nu niet mogelijk voldoende water van de juiste samenstelling voor de fruitteeltsector op de juiste plaats en op het juiste moment te krijgen.

Prettig leven in de stad

Stedelijk water samen aanpakken

Het stedelijk gebied kent een grote dynamiek. Belangen zijn groot en verschillend. Water in stedelijk gebied vervult veel verschillende functies en dat maakt het behartigen van al die belangen moeilijk. Water in de stad kent veel gebruikers, voor bijvoorbeeld vervoer, pleziervaart, visserij, beleving, et cetera. Het hoeveelheid open water in de stedelijke watersystemen in het gebied van De Stichtse Rijnlanden is op orde, voor de kwaliteit van het water ligt er nog een opgave.

Omgaan met veranderingen

[Klimaatverandering](#) kan er toe leiden dat lokaal in het stedelijke gebied nieuwe wateropgaven ontstaan. Daarnaast is het beheren en onderhouden van het huidige oppervlaktewatersysteem in stedelijk gebied arbeidsintensief en kostbaar. Nieuwe ruimtelijke inrichting, zoals de herstructurering van oude woonwijken, zijn kansen om die nieuwe opgaven aan te pakken: een andere opvang en afvoer van hemelwater, eenvoudiger beheer en onderhoud, meer open water omdat bewoners verkoeling zoeken of minder open water omdat water hitte langer vasthoudt. De opgave is de aanpak, uitvoering en financiering te synchroniseren met onze stedelijke partners.

Klimaatbestendig en waterrobuust bouwen

Samen met gemeenten onderzoekt het waterschap de mogelijke veranderingen in het stedelijke watersysteem van hemelwaterafvoer, riolering, grond- en oppervlaktewater. Het waterschap volgt hierbij de trits weten, willen, werken (zie ook [Gevolgenbeperking: aangepast leven tegen overstromingen](#)) uit de [Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie](#). Het waterschap is deelnemer bij de klimaatstresstest en adviseur bij ruimtelijke plannen en visies. Samen identificeren we opgaven en stellen we een uitvoeringsagenda op. Zo moet het de “normaalste zaak van de wereld” worden om klimaatbestendig en waterrobuust te bouwen.

Door middel van slim koppelen van beheer- en onderhoudscycli van waterschap en gemeente is winst te halen in financiering, snelheid van uitvoering en ambitie van het stedelijk waterbeheer. Verandering wordt ook ingezet door ruimtelijke ontwikkelingen van private partijen als woningbouwverenigingen en ontwikkelaars. Het waterschap denkt hierin mee om zo samen te werken aan een prettige en klimaatrobuuste leefomgeving.



Mooi en vitaal veenweide gebied

Bodemdaling leidt tot problemen

Het waterschap werkt als beheerder van het watersysteem mee aan een mooi en vitaal veenweidegebied. Het veenweidelandschap verandert. Een van de belangrijkste oorzaken is de bodemdaling, doordat het veen inklinkt als gevolg van drooglegging. Daarnaast zijn er veranderingen in het klimaat en het gebruik van het land. Nieuwe landbouwmethoden en de wijziging van functies van bijvoorbeeld landbouw naar natuur hebben ook een aanzienlijke invloed op het landschap en daarmee ook op het waterbeheer.

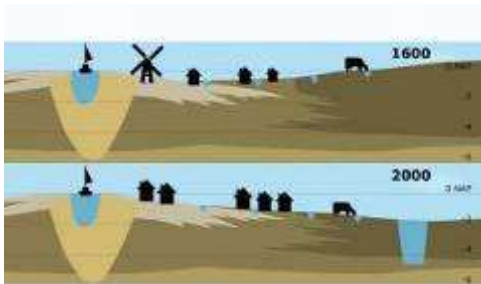


reliëfverschillen.

De belangrijkste problemen zijn:

- Versnipperd waterbeheer;
- Uitstoot van broeikasgassen door oxidatie van veen;
- Verzakking van woningen, wegen en riolering en andere infrastructuur;
- Verdroging van natuurgebieden;
- Hoge renovatie-, beheer-, en onderhoudskosten van het watersysteem, inclusief waterkeringen en de hoogwatervoorzieningen;
- Aantasting van het oorspronkelijke landschap, zoals

Bodemdaling aanpakken



De Stichtse Rijnlanden wil samen met alle [partners](#), waaronder provincies, gemeenten en bewoners, de veranderingen in van het veenweidegebied zo begeleiden dat het landschap ook op de lange termijn herkenbaar blijft. Het moet haar landschappelijke, ecologische en recreatieve waarde houden of verder ontwikkelen, met een toekomstperspectief voor boeren en burgers. Dit tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Eigenaren en gebruikers hebben hierin nadrukkelijk ook een eigen verantwoordelijkheid.

Het waterschap streeft ernaar tot 2050 de bodemdaling te remmen met 25% ten opzichte van het huidige tempo van bodemdaling. Het waterschap zal de innovatieve oplossingen, die dat vraagt, stimuleren en de benodigde keuzes maken. Het waterschap wil dit met een gebiedsgerichte aanpak doen.

Onderwaterdrainage: van proef naar uitvoeren



Het waterschap zet onder andere in op onderwaterdrainage. Dit systeem vertraagt de bodemdaling en kan zorgen voor een betere agrarische bedrijfsvoering. Onderwaterdrainage is een type drainage-systeem waarbij ondiepe dicht bij elkaar liggende drains water kunnen afvoeren ('draineren') maar ook water kunnen aanvoeren.

Vanuit de drains infiltreert het water dan in de bodem. Zo zakt de grondwaterstand in de zomer minder diep weg en wordt de afbraak van het veen beperkt. Diverse agrariërs zetten in op dit systeem en worden hierin ondersteund door de provincies

Utrecht en Zuid Holland en de waterschappen. Door deze proeven doet het waterschap meer ervaring op en kan het voor toekomstige ontwikkelingen een afwegingskader maken.

In gesprek over grondwater

In gesprek over grondwater

Neerslag, oppervlaktewater, grondwater en processen in de bodem hangen sterk met elkaar samen.

De drukte in onze ondergrond neemt steeds verder toe en de belangen zijn groot en verdeeld. Het waterschap voelt zich als beheerder van het integrale watersysteem mede verantwoordelijk voor het grondwater. Goed waterbeheer begint met een grondige kennis van het bodem- en watersysteem.

Ruimtelijke ordening, beheer en onderhoud van publieke en private eigendommen, het bodemsysteem en ook het rioolbeheer, staan in directe relatie met elkaar. Het waterschap is ervan overtuigd dat grondwaterbeheer en operationele grondwatertaken effectiever en efficiënter geregeld kunnen worden. Vanuit vergunningverlening en handhaving heeft het waterschap daar al een taak in voor het ondiepe grondwater. Het waterschap gaat op het thema grondwater nog een stap verder: Samen met provincie, gemeenten, drinkwatermaatschappijen en andere belanghebbenden zijn we in dialoog over onder andere beleid, visievorming, innovatie, het delen van beschikbare data en het afstemmen van procedures. Hierbij delen we elkaars kennis en kunde.



Gezond water voor mens, plant en dier

Gezond water voor mens, plant en dier

Het waterschap spant zich in voor schoon en gezond water voor mens, plant en dier. Gezond water is een essentiële levensvoorwaarde voor mens, plant en dier. We noemen water gezond als er een grote diversiteit aan planten en dieren in kan leven, als het veilig gebruikt kan worden voor recreatie of als grondstof voor drinkwater. Hiervoor werkt het waterschap aan het verminderen van probleemstoffen in het water en aan natuurvriendelijke inrichting en beheer, passend bij de functie van het water.

Aandacht nodig

Gezond water heeft blijvend aandacht nodig, van het waterschap én andere belanghebbenden. De afgelopen decennia is de waterkwaliteit sterk verbeterd als gevolg van bijvoorbeeld verbeteringen in de afvalwaterzuiveringen en het mestbeleid. Maar het oppervlaktewater is nog niet overal gezond. Met name in het veenweidegebied en in delen van het stedelijk gebied komen nog problemen voor met kroos, zuurstofloosheid van het water en soms ook vissterfte. Dit heeft te maken met hoge gehalten aan voedingsstoffen in combinatie met opwarming en geringe doorstroming. Klimaatverandering (warmer en extremer weer) versterkt deze problemen, waardoor ook inspanningen nodig zijn om 'geen achteruitgang' te realiseren. Daarnaast is aandacht nodig voor probleemstoffen zoals bestrijdingsmiddelen, microplastics en medicijnresten.

Kaderrichtlijn Water

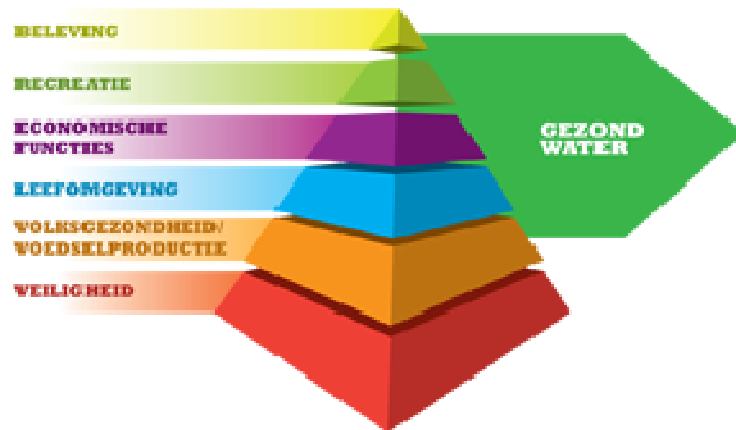
De zorg voor gezond water is grotendeels vastgelegd in wetten en richtlijnen, zoals de Waterwet en Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor de chemische toestand gelden voor de KRW-Waterlichamen de normen uit het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water, en voor de overige wateren kunnen deze als vertrekpunt dienen voor afwegingen. Voor de ecologische toestand gelden voor de KRW-waterlichamen specifiek afgeleide KRW-doelen. Voor het overige water worden in de komende periode samen met de provincie én maatschappelijke partijen doelen opgesteld die de oude ecologische normdoelstellingen (END's) vervangen. De inspanning die het waterschap levert voor gezond water gaat hand in hand met inspanningen voor andere waterthema's. Zo zoekt het waterschap naar oplossingen die voor gezond EN voldoende water werken. Daarbij heeft het waterschap zelf nog ruimte om voor specifieke omstandigheden maatwerk te leveren.

Vanaf 2016 start de 2e uitvoeringsperiode (2016-2021) van de Europese Kaderrichtlijn Water, die schoon en gezond water als doel heeft. Maatregelen zijn onder andere het uitvoeren van het emissiebeheerplan, de aanleg van vispassages en natuurvriendelijke oevers, en de programma's groenblauwe diensten, kwaliteitsimpuls stedelijk water en synergieprojecten in het landelijk gebied. Ten opzichte van de eerste KRW-periode gaat het waterschap meer aandacht besteden aan kleine wateren ('overig water' genoemd en omvat 96% van alle watergangen) en samenwerking met andere partijen. Het waterschap neemt zelf maatregelen in de grotere watergangen (de zogeheten KRW- waterlichamen), maar kan alleen samen met agrariërs werken aan een gezonde boerensloot en met gemeenten en terreinbeheerders aan het water in stedelijk gebied of in en rond natuurgebieden. Kortom: "Samen werken aan Gezond Water".

Via de KRW-maatregelen werkt het waterschap in de periode 2016-2021 aan vier speerpunten: Levendige boerensloten / Gezond water in de stad / Waternatuur met waarde / Weten hoe het zit

- [Levendige boerensloten](#)
- [Gezond water in de stad](#)
- [Waternatuur met waarde](#)
- [Weten hoe het zit](#)

WIJ WERKEN AAN GEZOND WATER VOOR:



Speerpunten 2015 - 2021

Levendige boerensloten

De Kaderrichtlijn Water heeft een impuls gegeven aan de ecologie, maar tot nu toe vooral in de grotere wateren (aangewezen KRW-waterlichamen). De komende periode gaat het waterschap de focus leggen op de kleinere wateren zoals de boerensloot, want daar bevindt zich een veel groter potentieel voor gezond water. Dit sluit ook aan bij de (Europese) ontwikkelingen in de landbouw naar vergroening en meer duurzaamheid in de bedrijfsvoering en bij het [Deltaplan Agrarisch Waterbeheer \(DAW\)](#) van de LTO.

Samenwerken aan terugdringen nutriënten en bestrijdingsmiddelen

De Stichtse Rijnlanden werkt actief aan de uitvoering van de bestuursovereenkomst 'Nutriënten in Veenweiden Rijn-West' en het convenant 'Schoon water Utrechtse fruitteelt'. Het waterschap stelt cofinanciering beschikbaar voor groenblauwe diensten en spant zich in om effectieve maatregelen waarvoor onder agrariërs al draagvlak is te bevorderen, zoals kringlooplandbouw, natuurvriendelijk slootbeheer en onderwaterdrainage. Het waterschap werkt hierbij samen met gebiedspartners vanuit ruimtelijk ordening, landbouw en natuur.

Samen gericht beheren

Door gericht beheer van slootbodems, slootkant en perceelrand, met oog voor bodem, waterplanten en oeverplanten, kunnen voedingsstoffen beter op het land (en in de koe) gehouden worden en tegelijk zorgen voor een levendige boerensloot. De Stichtse Rijnlanden trekt samen op met de belanghebbenden in het landelijk gebied, zoals de agrarische collectieven, aan de slag te gaan voor de realisatie van levendige boerensloten. Agrarisch natuur- en waterbeheer combineert waterkwaliteit en bescherming van watergebonden vogels en planten. Daarnaast zorgt het voor minder verspilling van nutriënten. Dat scheelt geld voor de boer, en is goed voor de waterkwaliteit.

Gezond water in de stad: van effect naar bron

Samen met de gemeenten in het beheergebied geeft De Stichtse Rijnlanden een impuls aan gezond water in de stad. Daarom investeert het waterschap sinds 2013 extra in de kwaliteit van stedelijk water door mee te betalen aan gemeentelijke projecten, die een impuls geven aan gezond water. Voor het waterschap gaat zijn zowel de fysische waterkwaliteit als ook de beleving van de waterkwaliteit belangrijk.

Op dit moment zetten waterschap en gemeente vooral in op effectmaatregelen. Dit houdt in dat niet de oorzaak wordt aangepakt, maar wel het effect wordt weggenomen. Bijvoorbeeld het doorspoelen van stilstaand water om overmatige groei van kroos geen kans te geven.

Samen met gemeenten

De Stichtse Rijnlanden streeft ernaar om aan het eind 2021 de problemen bij de bron aangepakt te hebben. Bij het bovenstaande voorbeeld willen we dus zorgen dat het water minder voedselrijk is, zodat ook in water dat stilstaat er geen kroosdek kan groeien. Om deze bronmaatregelen effectief te laten zijn gaat het waterschap samen met de gemeente [integraal kijken](#) naar zowel het watersysteem (watergangen) als de waterketen (riolering).

Waternatuur met waarde

Het waterschap investeert in waternatuur op plaatsen waar dat effectief is, bijvoorbeeld om reeds aanwezige waternatuur te versterken of waar grote potentie is voor de ontwikkeling, zoals in gebieden met kwel in de ondergrond. Bij voorkeur op plaatsen waar die waternatuur ook kan worden beleefd.

Om de kosteneffectiviteit te vergroten en krachten te bundelen werken we samen met andere partijen zoals terreinbeheerders en provincies om samen meerdere (water) doelen te bereiken. Dit zou bijvoorbeeld kunnen in de door de provincie vastgelegde [Waterparels](#).

Weten hoe het zit

Weten hoe het zit

Het waterschap vindt het belangrijk om goed te bewaken of maatregelen van het waterschap het beoogde effect hebben. Op deze manier kan het waterschap kennis opbouwen over deze maatregelen en zo nog effectiever voortgang boeken.

Monitoring is ook van belang voor transparantie over uitgaven en verantwoording over effectiviteit. De Stichtse Rijnlanden stelt de monitoringsgegevens digitaal voor iedereen beschikbaar. Enerzijds om zo het belang van een goede waterkwaliteit te illustreren. Anderzijds om het ook mogelijk te maken voor burgers om actief mee te helpen het water zo schoon mogelijk te houden en zelf het water te monitoren (zie kader hiernaast).

Monitoring door vrijwilligers

Het waterschap wil graag samen met de bewoners van de streek werken aan gezond water. Het waterschap onderzoekt de mogelijkheden van het inzetten van vrijwilligers in de monitoring. Met vrijwilligers kunnen meer wateren worden bezocht en kunnen aspecten zoals de werkwijze van de boer onderzocht worden. Hiermee krijgen zowel het waterschap als de vrijwilligers meer inzicht in de processen die van invloed zijn op de waterkwaliteit. Vrijwilligers krijgen meer kijk op het leven in het water en voelen zich mogelijk meer verbonden met hun waterrijke omgeving.

Monitoring door vrijwilligers vraagt om een waterschap dat delen van de uitvoering loslaat en het proces faciliteert.



Afvalwater zuiveren voor een schone en gezonde leefomgeving

Samen verstandig omgaan met afvalwater

De doelstelling van De Stichtse Rijnlanden is om afvalwater van burgers en bedrijven efficiënt en doelmatig te [zuiveren](#) (filmpje, volgens de wettelijke eisen die daarvoor gelden en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Het zuiveren van afvalwater is onderdeel van de totale waterketen, vanaf de winning en zuivering van drinkwater tot het gebruik, de inzameling en het zuiveren van afvalwater. Uiteindelijk komt het gezuiverde afvalwater weer schoon in het oppervlaktewatersysteem terecht. Zuiveren van afvalwater is nodig voor de volksgezondheid. Het lozen van ongezuiverd afvalwater leidde in het verleden tot ziektes als diarree, dysenterie, difterie en cholera; nu niet meer. Daarnaast leidde de lozing van grote hoeveelheden ongezuiverd afvalwater tot overmatige bemesting van oppervlaktewater met voedingsstoffen waardoor het natuurlijke evenwicht werd verstoord. Het zuiveren van afvalwater gebeurt tegenwoordig grootschalig en bedrijfsmatig in speciale rioolwaterzuiveringsinstallaties (*rwzi's*).

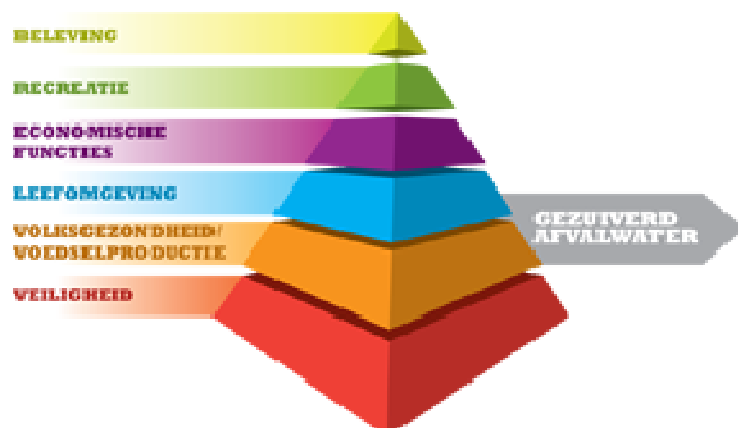
Er worden steeds strengere eisen en randvoorwaarden gesteld aan het zuiveren van afvalwater. De kwaliteit van het gezuiverde water (het effluent) wordt daardoor steeds beter. Dat heeft uiteraard een prijs; de kosten stijgen. De waterketen (de productie van drinkwater, het gebruik, de afvoer via de riolering en de zuivering van het afvalwater) wordt meer en meer als één geheel beschouwd. Samen wordt gewerkt aan zowel de volksgezondheid als aan schoon en gezond grond- en oppervlaktewater. Het waterschap stelt zich op als een professionele zuiveringsbeheerder en een betrouwbare partner, onder andere in het samenwerkingsverband [Winnet](#).

De wereld is continu in beweging. In de afvalwaterketen is een omslag gaande: [van afval naar grondstof en energie](#). Dat biedt allerlei nieuwe perspectieven bijvoorbeeld voor het leveren van een bijdrage aan een circulaire economie, de productie van grondstoffen en groene waterschapsenergie.

De Stichtse Rijnlanden staat voor een andere grote opgave: het vernieuwen van de [rioolwaterzuivering Utrecht](#). Hierbij wordt de bestaande rwzi aangepast aan de nieuwste eisen en inzichten. Dit biedt kansen voor de omslag van afval naar grondstof en energie.

- [Efficiënt en doelmatig zuiveren](#)
- [Samenwerken in de afvalwaterketen](#)
- [Van afval naar grondstof](#)
- [Vernieuwen rioolwaterzuivering Utrecht](#)

WIJ WERKEN AAN ZUIVEREN AFVALWATER VOOR:



Gezuiverd afvalwater tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten

Aanpak microplastics, medicijnresten en hormoonverstorende stoffen

Het waterschap verwacht dat er in de komende planperiode nieuwe eisen worden gesteld aan de lozingen van probleemstoffen als medicijnresten en hormoonverstorende stoffen in het oppervlaktewater.

Het waterschap zet in op een tweesporenbeleid. Naast aanpak bij de bron verwacht het waterschap dat de zuiveringsinstallaties deze stoffen ook uit het water moeten gaan halen. Om kennis op te doen wordt ingezet op gezamenlijk onderzoek met andere partijen. Ook ondersteunt het waterschap activiteiten van de Unie van Waterschappen om tegen te gaan dat deze stoffen überhaupt in het afvalwater terecht komen.

Risicogestuurd onderhoud via assetmanagement

Het waterschap zet in op [assetmanagement](#) om de technische (zuiverings)installaties te beheren. Zo gaat het waterschap nog meer dan nu het geval is, risicogestuurd onderhoud plegen en vervangingsprojecten uitvoeren op basis van risico van falen, in plaats van preventieve vervangingen.

De kern van assetmanagement is dat de beheerder op elk moment inzicht heeft in zowel het functioneren van de installaties als in de omvang, aard en onderhoudstoestand van terreinen en objecten.

De vervuiler betaalt

Het zuiveren van afvalwater is een publieke voorziening waarvan de uitvoering bij het waterschap is belegd. De vergoeding die gebruikers hiervoor betalen, wordt omgeslagen op basis van de gemaakte kosten. Het is de vraag of het huidige systeem van kostentoedeling en de basis voor de inning hiervan, nog passend zijn. De Stichtse Rijnlanden gaat helpen het huidige systeem tegen het licht te houden en mogelijk te moderniseren.

Andere heffingsgrondslag?

De zuiveringsheffing is een bestemmingsheffing volgens het principe *de vervuiler betaalt* (zie ook [Waterbewustzijn vergroten](#)). De huidige methode van berekening en heffing doet geen recht aan dit principe. Zo worden een aantal vervuilende elementen (bijvoorbeeld het fosfaatgehalte) en de hoeveelheid geloosd water, nu niet in de berekening meegewogen. Ook is de heffingsgrondslag voor de belastinginning van huishoudens nu onderverdeeld in twee categorieën: één persoons- of meer persoonshuishoudens zonder verdere nuancering. De Unie van Waterschappen onderzoekt de modernisering van de zuiveringsheffing.

Het waterschap ondersteunt een methode van berekening en inning die meer recht doet aan de gewenste situatie: de vervuiler betaalt.

Samenwerken in de afvalwaterketen

Samenwerken in de afvalwaterketen

De Stichtse Rijnlanden werkt samen in de afvalwaterketen met als doelen kwaliteitsverbetering, kostenbesparing, vermindering van kwetsbaarheid, kennisvermeerdering door kennis te delen en gezamenlijk activiteiten te ondernemen. Dit kan met verschillende partijen, zoals gemeenten, andere waterschappen, drinkwaterbedrijven, andere marktpartijen en kennisinstututen.

Wat het waterschap betreft staat het doel van gezond oppervlaktewater en een daaraan gekoppelde goede volksgezondheid voorop; de vorm waarin dit georganiseerd is, is in beweging. Een voorbeeld hiervan is [Winnet](#) (filmpje), een samenwerkingsorganisatie van De Stichtse Rijnlanden en gemeenten in het beheergebied van het waterschap.

Het waterschap werkt samen in de waterketen door (vak)kennis te delen, gezamenlijk diensten in te kopen en ondersteunende systemen in te richten. Door schaalvergroting van de inkoop van energie, hulpstoffen en (onderdelen) van technische installaties worden kosten bespaard.

Samenwerking met (afval)waterketenpartners moet leiden tot kwaliteitsverbetering en/of kostenbesparing door een integrale aanpak van vraagstukken. Een bijzondere vorm is de vergaande samenwerking met (kleine) gemeenten op het gebied van rioolbeheer. Enerzijds leidt dit tot kostenbesparing door schaalvergroting, anderzijds tot kwaliteitsverbetering door kennisdeling. Indirect verbeteren hierdoor ook de waterkwaliteit en de volksgezondheid. Het waterschap zal veel meer gebiedsgericht beleid opstellen en uitvoeren samen met de (afval)waterketenpartners. Een mooi voorbeeld hiervan is het [Regionaal Afvalwaterketenbeleid](#).



Samen innovatief van afval naar grondstof

Duurzaam en innovatief met mate

De Stichtse Rijnlanden streeft naar duurzaamheid en zet in op innovatie. De kans op succes is sterk afhankelijk van de mate waarin de kennis en het ondernemerschap van de markt worden benut. Het betrekken van marktpartijen bij duurzame (innovatieve) projecten is daarom een randvoorwaarde voor het waterschap. Waar mogelijk werkt het waterschap samen met kennisinstututen als de STOWA en universiteiten. In lijn met het Bestuursakkoord Water blijft het waterschap inzetten op samenwerking met mede-overheden en marktpartijen in de (afval)waterketen om kosten te besparen. Het waterschap streeft ook naar schaalvoordeel bij de inkoop van energie, hulpstoffen, producten en diensten. Dit kan bereikt worden door samenwerking met andere zuiveraars. Het leidt niet per definitie tot schaalvergroting van de zuiveringstaak.

Van afval naar grondstof

Terugwinning van diverse grondstoffen, zoals fosfaat, cellulose en energie uit het afvalwater is technisch goed mogelijk. Het winnen van energie is al gemeengoed om te komen tot een efficiënte energiehuishouding. Het waterschap focust op kennisontwikkeling inzake duurzaamheid bij het zuiveren van afvalwater, bijvoorbeeld in het kader van de Energie- en Grondstoffenfabriek. We trekken onderzoeken en pilots zoals de Aquafarm. We willen nadrukkelijk ideeën en innovaties delen met andere belanghebbenden (de markt, de wereld van de kennis en de overheid) en mogelijk samen oppakken. Op enkele - nog nader te bepalen - onderdelen willen we wat meer risico's accepteren dan de gebruikelijke terugverdientijd van tien of vijftien jaar, bijvoorbeeld door op te treden als pionier. In deze collegeperiode wordt tenminste één pilot project aangewezen waarin extra wordt ingezet op innovatie.



Vernieuwen rioolwaterzuivering Utrecht

Vernieuwen rioolwaterzuivering Utrecht

In deze planperiode vernieuwt het waterschap de [rioolwaterzuivering Utrecht](#). De installatie is verouderd. Ook worden er nieuwe eisen gesteld aan het zuiveren van afvalwater en aan de lozing van het effluent van de rioolwaterzuivering van Utrecht op de Vecht. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht stelt strengere eisen ten aanzien van nutriënten om van de Vecht weer een meer natuurlijke rivier te maken.

Flexibel voor toekomstige ontwikkelingen

De slib(eind)verwerking is uitbesteed, zodat er geen nieuwe slibvergistingsinstallatie op de rioolwaterzuivering Utrecht wordt gerealiseerd. Ook wordt een nieuwe [waterlijn](#) gerealiseerd. Marktpartijen worden nadrukkelijk betrokken bij het bedenken en realiseren van de beste oplossing. Bij de bouw van de nieuwe zuivering wordt rekening gehouden met mogelijke ontwikkelingen in de toekomst. Zo wordt er ruimte gereserveerd waar andere partijen mogelijk gebruik van kunnen maken. Bijvoorbeeld een energiebedrijf die de warmte uit het effluent kan gebruiken voor stadsverwarming of een bedrijf dat grondstoffen uit afvalwater wil terugwinnen en vermarkten of een nieuw park of studentenhuisvesting.



Genieten van water

Genieten van water

Zwemmen, schaatsen, varen, vissen of wandelen, het kan allemaal in het waterrijke beheergebied van De Stichtse Rijnlanden. Recreatie en in het bijzonder 'genieten van water' neemt in de Nederlandse samenleving een steeds belangrijkere plaats in. Het waterschap wil de bewoners en bezoekers van het gebied, laten genieten van water in een gezonde en veilige leefomgeving. Zo kan het waterschap ook zijn werk zichtbaar maken voor de bewoners.

Voor het genieten van water zijn geen wetten of regels, daarom staan de maatschappelijke behoeften *recreatie* en *beleving* ook helemaal bovenaan in de piramide van De Stichtse Rijnlanden (zie kader linksonder). Het waterschap spreekt ook wel van recreatief medegebruik, aangezien de waterhuishoudkundige functie de basis is van het waterschapswerk. Hierop is één uitzondering: het vaarwegbeheer is sinds 2014 wel een wettelijke taak van het waterschap. Voor de overige recreatieve thema's neemt het waterschap een adviserende en faciliterende rol aan.

Hoe het waterschap die rollen invult, leest u in de speerpunten in de linkerkolom.

- [Soepele doorstroming vaarverkeer](#)
- [Samen voor een goede visstand](#)
- [Kansen voor recreatief medegebruik](#)
- [1000 jaar waterbeheer zichtbaar](#)

WIJ WERKEN AAN GENIETEN VAN WATER VOOR:



Soepele doorstroming vaarverkeer

Soepele doorstroming vaarverkeer

Het waterschap heeft het vaarwegbeheer voor de formele vaarwegen overgenomen van de provincies. Dit houdt in dat het waterschap naast het werk aan voldoende water, ook werkt aan veilig bevaarbaar water. Het waterschap stelt regels om belemmeringen in de vaarweg, zoals versmallingen en lage bruggen, tegen te gaan. Anderzijds door invulling te geven aan het nautisch bevoegd gezag heeft het waterschap de rol van waterpolitie en dient het te handhaven op vaarsnelheden, aanlegplaatsen, et cetera.

Deze taak is sinds 2014 belegd bij het waterschap. Het waterschap zet de beleidslijn van de provincie door en wil nu eerst zelf ervaring opdoen met deze taak. Als dat nodig blijkt te zijn stelt het waterschap nieuwe beleidslijnen op.

Provincie en waterschap delen de kosten

Ook wat betreft de financiële structuur houdt het waterschap nu vast aan de lijn van de provincie: de provincie financiert het beheer van de formele vaarwegen, het waterschap die van de informele vaarwegen. De informele vaarwegen bestaan uit enkele kortere watergangen. Als de lijn van de provincie verandert tijdens de looptijd van dit waterbeheerplan, zoekt het waterschap naar nieuwe financiële structuren, die passen bij het uitgangspunt “de gebruiker betaalt”.



Samen werken aan een goede visstand

Samen werken aan een goede visstand

Met 60.000 leden is de visserijsector een grote groep medegebruikers van het watersysteem van De Stichtse Rijnlanden. De Visserijwet geeft het waterschap als waterbeheerder specifieke bevoegdheden in relatie tot de visserij. Het waterschap biedt de visserijsector ruimte om, daar waar het verantwoord is, hun sport en beroep uit te kunnen oefenen. Het waterschap is verantwoordelijk voor gezond water en een goede visstand die hoort bij de ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water. Het waterschap is ook verplicht dit te monitoren en te rapporteren aan Europa. De visserij heeft ook belang bij een goede visstand. Daarom werken waterschap en visserij samen in de [Visstandbeheercommissie](#) aan een goede visstand, die in balans is met de omgeving.



Kansen voor recreatief medegebruik benutten

Kansen voor recreatie benutten

Elk project is een kans om ons werk te laten zien en daarmee het waterbewustzijn bij de burger te vergroten. Een project in de eigen leefomgeving spreekt mensen meestal aan. Het waterschap kijkt per project wie hij betreft en hoe hij hierover communiceert. Dat kan door middel van educatie, recreatiemogelijkheden, excursies, infopanelen bij waterschapswerken langs bijvoorbeeld fietspaden. Bij onze projecten zoeken wij in een vroeg stadium actief de samenwerking met belangengroepen en mogelijke recreatieve partners om zo echt werk-met-werk te kunnen maken.

Openstelling eigendommen, als de functie dat toelaat

Het waterschap heeft in het gebied vele kilometers aan watergangen, kades, keringen en objecten waar het publiek welkom is om te recreëren. Het waterschap stelt deze eigendommen open mits de veiligheid is geborgd en er geen hinderlijke gevolgen zijn voor de omgeving. Het vinden van balans tussen het mogelijk maken van recreatie en de risico's die dat met zich meebrengt is een voortdurende zoektocht. Het waterschap is transparant over die afweging en communiceert hier helder over.

Zwemmen in schoon zwemwater

Er is in onze regio een steeds groter wordende behoefte aan veilig en schoon zwemwater. Het waterschap onderkent dit en ziet de provincie als belangrijke aangever. De provincie wijst oppervlaktewater aan waar veilig gezwommen kan worden en controleert deze wateren regelmatig op hygiëne en veiligheid. Het waterschap spant zich in om de waterkwaliteit goed te houden en waarschuwt wanneer zwemmen niet verantwoord is.

Schaatsen met gezond verstand

Schaatsen kan overal, mits het vriest en het ijs sterk genoeg is. Schaatsers zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen veiligheid. Het waterschap doet zijn best optimale omstandigheden voor ijsgroei te creëren, door als het vriest de doorstroming te verminderen en een vast waterpeil te houden. In het *Ijsprotocol* van het waterschap is geregeld wat we in zulke situaties wel en niet doen. Optimale ijscondities zijn niet altijd mogelijk. Soms moeten bijvoorbeeld gemalen aangezet worden om overtollig water af te voeren.

Meewerken aan watergebonden evenementen

Het waterschap zet zich in om de Nederlanders meer waterbewust te maken. Daarom denken we graag mee over watergebonden evenementen en leveren waar mogelijk een bijdrage aan bijvoorbeeld het openstellen van terreinen of het verlenen van vergunningen.

Op eigen risico

Af en toe krijgt het waterschap verzoeken voor een evenement in niet officieel zwemwater, waarvan het waterschap eigenaar is, zoals de Kromme Rijn. Als eigenaar kan het waterschap hiervoor toestemming verlenen, maar deelname geschiedt op eigen risico. Het waterschap attendeert de initiatiefnemers hierop.

1000 jaar waterbeheer zichtbaar maken

Cultuurhistorie beleefbaar maken

Er zijn nog veel cultuurhistorisch waardevolle objecten in het beheergebied van het waterschap. Ook kenmerkende landschapselementen hebben een cultuurhistorische waarde; bijvoorbeeld het cope-ontginningspatroon (zie foto) behoort tot ons watererfgoed.

Als het waterschap eigenaar is, beschouwen we behoud en herstel van cultuurhistorische objecten en elementen als onderdeel van onze eigen identiteit. Daarom wil het waterschap een voorbeeldfunctie vervullen bij het behouden en versterken van het cultuurhistorisch erfgoed.

Zichtbare waterrijke ontstaansgeschiedenis

Ons doel hiermee is het zichtbaar houden van de rol van water en waterbeheer in de ontstaansgeschiedenis van ons beheergebied. Hierbij laat het waterschap graag zien waarom ons werk nog steeds noodzakelijk is om veilig en gezond te kunnen leven met water. Daarvoor werkt het waterschap actief samen met andere partijen. Dat gebeurt zowel bij het opknappen van het eigen erfgoed, als bij het meewerken aan watergerelateerd cultuurhistorisch erfgoed dat in beheer is bij derden. Ook werken we mee aan het herstellen van elementen die bepalend zijn voor het landschap, zoals de sprengen op de Utrechtse Heuvelrug, en de ontginningspatronen in de sloten van het veenweidegebied.

Via voorlichting en educatie maakt De Stichtse Rijnlanden het mogelijk om meer te leren over de rijke cultuurhistorie en de belevingswaarde van water. Ook ontwikkelt het waterschap watergerelateerde fietsroutes en informatiepanelen.



Samenvatting ambities

Waterkoers 2016 - 2021

Algemeen

Samen werken aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving.

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden...

werkt aan veiligheid, voldoende en gezond water...

...tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten.

werkt aan fysieke leefomgeving en anticiperen op veranderingen...

...over onze grenzen heen.

speelt in op de ontwikkelingen in de maatschappij,...

... trends en ontwikkeling ...

...door actief het gesprek aan te gaan en samen te werken.

Van 'zorgen voor' naar 'samen doen'

Van 'zorgen' naar 'bijdragen'

Verantwoordelijk zijn, ruimte geven en loslaten

Verbinding zoeken

Veilig tegen overstromingen

Samen werken aan een veilige leefomgeving.

De samenleving voelt zich veilig bij hoog water en droogte

Voorkomen van overstromingen vanuit de grote rivieren en boezemwateren

- wonen en werken beschermd achter de Lekdijk

- slimmer stelsel (regionale) waterkeringen

- het waterschap beschermt waterkeringen tegen invloeden van buiten de kering

Beperken van de gevolgen van een eventuele overstroming

- klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is in 2020 de normaalste zaak van de wereld

- inzicht geven in de risico's op overstromingen en wateroverlast, en meedenken over de inrichting van het gebied.

- zelf het goede voorbeeld geven bij eigen investeringen

Verstandig handelen bij een calamiteit

- parate calamiteitenorganisatie

- samen optrekken met veiligheidspartners

Bewustzijn creëren bij onze inwoners

Voldoende water

Samen werken aan een gezonde en prettige leefomgeving.

Voldoende water: niet te nat, niet te droog

Eerlijke verdeling lusten en lasten

Samen omgaan met wateroverlast

West Nederland voorzien van voldoende zoet water

Stedelijk water samen aanpakken

Mooi en vitaal veenweide gebied

- bodemdaling samen aanpakken

In gesprek over grondwater

Gezond water

Samen werken aan een gezonde en prettige leefomgeving.

Schoon en gezond water voor mens, plant en dier

Levendige boerensloten

Samenwerken aan terugdringen nutriënten en bestrijdingsmiddelen

Gezond water in de stad: van effect naar bron

Waternatuur met waarde

Weten hoe het zit

Gezuiverd afvalwater

Samen werken aan een gezonde leefomgeving.

Afvalwater zuiveren voor een schone en gezonde leefomgeving

Gezuiverd afvalwater tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten

- afvalwater van burgers en bedrijven efficiënt en doelmatig zuiveren
- aanpak medicijnresten, hormoonverstorende stoffen en microplastics
- risicogestuurd onderhoud via assetmanagement
- de vervuiler betaalt

Samenwerken in de afvalwaterketen

Samen innovatief van afval naar grondstof

Vernieuwen rioolwaterzuivering Utrecht

Genieten van water

Samen werken aan een prettige leefomgeving.

Waterwerken beleven en waarderen

Soepele doorstroming vaarverkeer

Samen werken aan een goede visstand

Kansen voor recreatief medegebruik benutten

- openstelling eigendommen, als de functie dat toelaat
- zwemmen in schoon zwemwater
- schaatsen met gezond verstand

Meewerken aan watergebonden evenementen

1000 jaar waterbeheer zichtbaar maken

- cultuurhistorie beleefbaar maken
- zichtbare waterrijke ontstaansgeschiedenis

Verwijzingen naar nationale kaders

Algemeen: Kaders nationaal

[Werkgebied HDSR](#)

[Waterwet](#)

[Nationaal Waterplan](#)

[Omgevingswet](#)

Waterveiligheid: Kaders nationaal

[Nationaal Waterplan](#)

[Hoogwaterbeschermingsprogramma](#)

[Deltaprogramma](#)

Voldoende water: Kaders nationaal

[Nationaal Waterplan](#)

[Kennisportaal Ruimtelijke adaptatie](#)

Gezond water: Kaders nationaal

[Natuurwet \(in ontwikkeling\)](#)

[Natuurbeschermingswet 1998](#)

[Flora- en Faunawet](#)

[Nationaal Waterplan](#)

[Kaderrichtlijn Water](#)

Gezuiverd afvalwater: Kaders nationaal

[Bestuursakkoord Water](#)

[Routekaart Afvalwaterketen 2030](#)

[Activiteitenbesluit Milieubeheer](#)

[Klimaatakkoord 2010-2020](#)

[Ketenakkoord fosfaatkringloop](#)

[Meerjarenafspraken energie-efficiency \(MJA3\)](#)

[Green deal Grondstoffen](#)

Genieten van water: Kaders nationaal

[Nationaal Waterplan: Leefomgeving](#)

[Monumentenwet 1988](#)

[Modernisering Monumentenzorg \(2009\) en de Visie Erfgoed en Ruimte \(2011\)](#)

Verwijzingen naar regionale kaders

Algemeen: Kaders regionaal

[Waterverordening Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden 2009](#)

[Bodem-, Water- en Milieuplan 2016-2021 Provincie Utrecht](#)

[Provinciale Structuurvisie provincie Utrecht](#)

[Water provincie Zuid Holland](#)

[Visie ruimte en mobiliteit provincie Zuid Holland](#)

Waterveiligheid: Kaders regionaal

[Centraal Holland](#)

[Leidraad toetsen op regionale waterkeringen](#)

[Handreiking Overstromingsrobuust Inrichten](#)

[Beleidsnota Muskusrattenbeheer](#)

Voldoende water: Kaders regionaal

[Deltaprogramma Zoetwater](#)

[Klimaatbestendige Stad](#)

Gezond water: Kaders regionaal

[Kaderrichtlijn Water Rijn-West](#)

[Bodem-, Water- en Milieuplan 2016-2021 Provincie Utrecht](#)

[Natuurbeleid 2.0 - Utrecht, netwerk van natuur](#)

[Natuurbeheerplan 2016 provincie Zuid Holland](#)

Gezuiverd afvalwater: Kaders regionaal

[Grondstoffenfabriek](#)

[Regionaal Afvalwaterketenbeleid](#)

[Beleidsnota: Samen verder met de waterketen](#)

Genieten van water: Kaders regionaal

[Vaarwegen: Waterverordening provincie Utrecht 2009](#)

[Monumenten](#)

[Cultuurhistorie](#)

[Rijksmonumenten](#)

Verwijzingen naar kaders van het waterschap

Algemeen: Kaders waterschap

[Beleids- en beheercyclus De Stichtse Rijnlanden](#)

[Watertoets HDSR](#)

[Watertoets Helpdesk](#)

[Regelgeving waterbeheer uitgelegd](#)

[Handhavingsvisie Kaders voor het uitvoeringsbeleid voor toezicht en handhaving](#)

Strategisch grondbeleid [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

[Leren over water en waterbeheer](#)

[HDSR Open DATA portaal](#)

Waterveiligheid: Kaders waterschap

Voorkomen van overstromingen

[Primaire waterkeringen](#)

[Regionale waterkeringen](#)

[Gekanaliseerde Hollandsche IJssel](#)

[Overige waterkeringen](#)

Beperken van gevolgen

[Klimaatbestendige Stad](#)

Handelen bij calamiteit

[Calamiteitenzorg](#)

[Calamiteitenbestrijdingsplan \[PDF\]](#)

Voldoende water: Kaders waterschap

Eerlijke verdeling lusten en lasten

[Beleidsnota hoogwatervoorzieningen](#)

[Beleidsnota peilbeheer](#)

Samen omgaan met wateroverlast

[Implementatiestrategie Wateropgave Wateroverlast](#)

[Gekanaliseerde Hollandsche IJssel](#)

West Nederland voorzien van voldoende zoet water

[Deltaprogramma Zoetwater](#)

[Gekanaliseerde Hollandsche IJssel](#)

Stedelijk water samen aanpakken

[Ruimtelijke adaptatie](#)

[Klimaatbestendige Stad](#)

[Afkoppelen](#)

Mooi en vitaal veenweide gebied

[Sturen met water](#)

In gesprek over grondwater

[IN ONTWIKKELING]

Gezond water: Kaders waterschap

Samen werken aan een gezonde en prettige leefomgeving

[Kaderrichtlijn Water HDSR](#)

[Emissiebeheerplan 2014 -2021](#)

Levendige boerensloten

[Groen Blauwe Dienst baggeren en slootschonen](#)

[Bestuursovereenkomst "Nutriënten veenweidegebied Rijn-West"](#)

Gezond water in de stad: van effect naar bron

[Regionaal Afvalwaterketenbeleid](#)

[Klimaatbestendige Stad](#)

[Impuls Kwaliteitswater in de Stad](#)

Waternatuur met waarde

[IN ONTWIKKELING]

[Beleidsnota Visstandbeheer](#)

[Beleidslijn Gedifferentieerd onderhoud natuurgebieden Kromme Rijngebied](#)

Weten hoe het zit

[Meetnet waterkwaliteit](#)

Gezuiverd afvalwater: Kaders waterschap

Gezuiverd afvalwater tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten

[Beleidsnota: Samen verder met de waterketen](#)

Samenwerken in de afvalwaterketen

[Beleidsnota: Samen verder met de waterketen](#)

Samen innovatief van afval naar grondstof

[Grondstoffenvisie \[PDF\]](#)

Vernieuwen rioolwaterzuivering Utrecht

[Vernieuwbouwen rioolwaterzuivering Utrecht](#)

Genieten van water: Kaders waterschap

Soepele doorstroming vaarverkeer

[infopagina Varen](#)

[Vaarbeleid](#)

Samen werken aan een goede visstand

[Beleidsnota Visstandbeheer](#)

Kansen voor recreatief medegebruik benutten

[infopagina Recreatie](#)

[Regels bij: Recreëren](#)

[Recreatieve activiteiten bij een dijk](#)

Zwemmen in schoon zwemwater

[infopagina Zwemwater](#)

Schaatsen met gezond verstand

[Ijsprotocol](#)

1000 jaar waterbeheer zichtbaar maken

[Watererfgoed](#)

[Dijkhuis Jaarsveld](#)

[Stoomgemaal Kamerik-Teylingens](#)

Verwijzingen naar plannen en uitvoering

Algemeen: Plan en uitvoering

[Watertoets I](#)

[Watertoets II](#)

[Watertoets HDSR Datadeler](#)

[HDSR projecten](#)

[Vergunningen, toezicht en schouw](#)

[Toezicht en handhaving](#)

Waterveiligheid: Plan en uitvoering

[Beheersplan primaire waterkeringen](#)

Grootonderhoudsplan Primaire waterkeringen 2013 - 2023 [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

[Grootonderhoudsplan Regionale waterkeringen 2011 - 2020](#)

Voldoende water: Plan en uitvoering

[KLIK HIER VOOR uitgebreide pagina](#)

Gezond water: Plan en uitvoering

[KLIK HIER VOOR uitgebreide pagina](#)

Gezuiverd afvalwater: Plan en uitvoering

Grootonderhoudsplan Zuiveringen [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

[Vernieuwbouw rioolwaterzuivering Utrecht](#)

Genieten van water: Plan en uitvoering

[Uniek watersysteem in Leidsche Rijn](#)

[Restauratie Goejanverwellesluis](#)

[Nieuwe Hollandse Waterlinie](#)

Plan en uitvoering Voldoende water

Beheer en onderhoud

[Grootonderhoudsplan Baggeren](#)

Grootonderhoudsplan Oevers [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Grootonderhoudsplan Maaien [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Grootonderhoudsplan Kunstwerken [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

[Nieuwe aanpak onderhoud sloten natuurgebieden Kromme Rijngebied](#)

Gebiedsplannen

[Watergebiedsplannen](#)

[Watergebiedsplan Groenraven-Oost en Maartensdijk](#)

[Watergebiedsplan Tussen Kromme Rijn en Amsterdam-Rijnkanaal](#)

[Watergebiedsplan Langbroekerwetering](#)

[Watergebiedsplan Blokhoven](#)

[Watergebiedsplan Linschoterwaard](#)

[Watergebiedsplan Kamerik en Kockengen](#)

[Watergebiedsplan Zegveld en Oud-Kamerik](#)

[Watergebiedsplan Bodegraven Noord](#)

[Raamwaterplan Eiland van Schalkwijk](#)

[Maatregelen gebied Kockengen](#)

[Kockengen Waterproof](#)

[Inrichtingsbeeld Kromme Rijn](#)

Diverse plannen

[Kringlooplandbouw Bodegraven-Woerden](#)

Calamiteitenbestrijdingsplan Wateroverlast [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Plan en uitvoering Gezond water

Beheer en onderhoud

[Grootonderhoudsplan Baggeren](#)

Grootonderhoudsplan Oevers [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Grootonderhoudsplan Maaien [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Grootonderhoudsplan Kunstwerken [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

[Nieuwe aanpak onderhoud sloten natuurgebieden Kromme Rijngebied](#)

Kaderrichtlijn Water

[Emissiebeheerplan 2014-2021](#)

[Convenant Schoon water Utrechtse fruitteelt](#)

[Loket Groen-blauwe diensten](#)

Afwegen natuurvriendelijker peilbeheer in 9 peilgebieden [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Natuurvriendelijke oevers/verbreding [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Kunstwerken passeerbaar maken voor vis [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Programma Synergieprojecten Landelijk gebied [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Programma Kwaliteitsimpuls Stedelijk Water [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

KRW-onderzoeksprogramma [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]

Diverse

Nota plaagsoorten [NIET DIGITAAL BESCHIKBAAR]